

Traugott raktárának

Minden itt elősorolt tárgy a legrendszabban esomagoltatik s küldetik el.

- 1 kr. 5 db. jó aczéltoll.
- 1 » 2 » tolltartó.
- 1 » 1 » irókönyvecske.
- 3 » egy ezüstözött érc kávékanál.
- 2 » 1 db. finom pipere-zsappan.
- 3 » 1 » gyakorlati kulcstartó.
- 3 » 1 » kenőkefe.
- 3 » 2 köteg finom havannah szivar-papír.
- 3 » egy szabadalmazott cipő- s keztyűgomboló.
- 3 » egy db. radir-gummi.
- 3 » egy ezernyű gép.
- 3 » egy órák napjár.
- 3 » egy finom jegyzőkönyv.
- 8 » négy db. illatos pecsétviasz.
- 3 » egy bádogtálca.
- 3 » egy finom zsebbevaló tüzszereszm. viaszgyútvál.
- 3 » egy üveg kintinó „bécsi” tinta.
- 4 » egy elegáns fénykép-keret.
- 4 » egy doboz festék 12 színnel, s ecsettel.
- 4 » egy ezüstözött gyűrű.
- 5 » egy zsebtűkőr.
- 5 » egy ajk-harmonika.
- 5 » egy ezüstkör.
- 5 » egy pár harisnyakötő.
- 5 » egy ezüstözött érc evőkanál.
- 5 » egy leányfogó-gép.
- 5 » egy csinos óradisz.
- 5 » egy üveg gyertyavillázó.
- 5 » egy » „ezüst-golyó” legkintinóbb ércszírtató szer.
- 5 » igen sok nemű jáékszer.
- 5 » különböző társasjáték.
- 5 » egy szép képes-könyv szöveggel ellátva.
- 5 » egy finom melltű.
- 5 » egy gyakorlati határidő-mutató.
- 5 » egy szép gyűrű.
- 5 » egy kávé tálca.
- 5 » egy finom világosság ellenző.
- 5 » egy db. glicerín- vagy növény-zsappan.
- 5 » egy db. viaszhajkenőcs.
- 5 » egy kausuk utazófésű.
- 5 » egy db. legjobb növény-fogó-gép.
- 5 » egy bádog takarékpénztár.
- 5 » egy pár nadrágméző.
- 5 » egy csinos bádogharosna.
- 5 » egy vadász- vagy jelzősip.
- 5 » egy legjobb és gyakorlati szivar-tartó.
- 5 » egy skatulya 3 db. finom pecsétviaszszal.
- 5 » 12 db. irón.
- 1 » a leggyönyörűbb fényképek.
- 5 » egy szivarmetszők.
- 5, 10, 20, 30, 40, 50 kr. a legkülönbébb ajándék darabok nők, férfiak, fiúk s leányok számára.
- 6 kr. egy tucazt hajfordító borból.
- 8 » egy gyermek-óra lánccsal.
- 10 » egy pár ezernyű gyermek-kezeknek.
- 20 » egy finom uri selyem nyakkendő.
- 20 » egy finom jegyzőkönyv.
- 20 » egy doboz 12 db. finom festékkel.
- 20 » egy valódi tajt-szipka.
- 20 » egy finom melltűs-fulbevalókészlet.
- 20 » egy üveg, finom illatos hajolaj.
- 20 » egy olló-láncz.
- 20 » egy nagy szarufésű.
- 20 » egy zár kulccsal borbóndre.
- 20 » egy francia s bécsi hüvelyk mért.
- 20 » egy csinos legyező.
- 20 » egy pár porcellán kávécsésze.
- 20 » egy porcellán csemege-tányér.
- 20 » egy gyakorlati szivarcsináló-gép.
- 20 » 100 db. kintinó varrótü.
- 20 » egy jó tárcza.
- 20 » egy pár gyermek-harisnya.
- 20 » egy pipa szárral.
- 20 » egy tájtek szivarszipka.

Megrendelhető az alólírt kiadó-hivatalnál.
Kossuth Lajos tisztelőinek ajánlva!
Kossuth Lajos és Ihász
gyönyörűen és meglepően talált
arczképe.
Ára 2 forint.
Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában
Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a., 1-ső emelet.

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegek számára.

továbbá: rekedtség, nátház, ingerkőhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: **PESTEN: Török József gyógyszerész** urnál a király-utczában, — **dr. Wagner D.** gyógyszerésznél a váci-utczán, — **Thalmayer A. és társa.** — **Osztetzký F.** — **Schirk J.**, — és **Gerhardt A.** urnaknál.

- BUDÁN: Schwarzmeyer J.** gyógyszerész urnál.
- Aradon: Probst F. J.**
Aszodon: Spragel J. gy.
Bajan: Klenantz J.
Brassóban: Gyertyányi Fa-
bók és **Jekelius** gysz.
Battonyán: Biglio K.
Belgrádon: Nicolaovics test.
Beszterczén: Dietrich és
Fleischer.
Bonyhádon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Fabick Ed.
Csáktornyan: Kárász A.
Csütön: Borsay F. gysz.
Debrecezen: Gölt N. gy.
Deesen: Krämer S.
Deftán: Braunmüller J. gy.
Deveszerben: Hoffmann B.
Ezerékesen: Kawilowicz gysz.
Eperjesen: Zsembery Ign.
Érsekújvar: Conlegner Ign.
Egerben: Wessely gysz.
Észéken: Thürner fiai és
Dassáthy gyógyszer.
Győrött: Brunner F.
Gyulan: Lukács gysz.
Hátszéken: Hagelschmidt V.
Hátszéken: Mátyos B. gysz.
Ipolyhádon: Mikulási T.
Janosházán: Kuna gysz.
Jolsván: Maletzer gysz.
Kaposvárt: Schröder J. gy.
Közszéken: Strehle gysz.
Károlyvárt: Benich J.
Kis-Martonban: Kodolányi
gysz. és **Spatay A.**
Kassán: Eschwig E.
Késmark: Genesich C. és A.
Késkemetén: Papp M.
Karanebesen: Weber A. gy.
Károlyfehérvárt: Fischer
Ed. gyógyszer.
- Kolozsvárt: Megay M. C.**
Körmöczön: Draskóczy gy.
Károlyfehérvár: Fischer E.
Kubiban: Stojánovics.
Kun-Sz.-Miklós: Stoits A.
Lugoson: Arnold J.
Mediason: Breiner K.
Mosonban: Pranter J. gysz.
Miskolczon: Spuller J.
Mitrovicz: Krestonoshics A.
Mohács: Pyrker Gyula gy.
Marosvásárhely: Jeney gy.
Munkácson: Gröttler L.
Mohácson: Kógel D.
Nagybányán: Horacek J.
Neziderben: Fuchs J.
Nyitra: dr. Láng E.
Nyíregyházán: Hönisch Ede
gyógysz.
Nagy-Becskerekén: Nedel-
kovic és **Haidegger.**
Nagy-Kanizsan: Welisch
és **Lovaok** gyógyszer.
Nagy-Károly: Schöberl C.
Nagykikinda: Komka A. J.
Nagyvaradon: Janky A.
Nagyszombatban: Pantot-
schek R. gyógyszer.
Oroszházán: Ványel M.
Pancsován: Graff gysz.
Pécsért: Kunz Nándor.
Pösegen: Balogh gyógyszer.
Pútnokon: Szepessy gysz.
Pozsonyban: Schneeberger
és **Dusill gysz.**
Rosnyon: Posch J. gysz.
Rimaszombat: Hamaliárgy.
Ruman: Milutinovits S.
Rékason: Boromi K. gysz.
Szászvaros: Sándor B. gy.
Szabadkán: Hofbauer I. gy.
- S.-Sz.-Györgyön: Ötvös P.**
gyógysz.
Sopron: Voga és Rapp-
recht.
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Sasvár: Mücke A. gy.
Segesvár: Misselbacher J.
Serajevóban: Gyuleka N. G.
Salszéken: Kubányi F.
Szombathelyen: Mitter-
mayer gyógyszer.
Székesfehérvár: Say R.
gyógysz.
Siklós: Nyers S. gysz.
Szathmaron: Juracko D.
Szent-Miklós: Haluscha P.
gyógysz.
Szarvason: Réthy V.
Szenten: Eisendorfer G. gy.
és **Prohaszka Gyula.**
Temesvár: Kraul és Roth
gyógysz.
Tokajban: Krötzer A. gy.
Tordán: Welits és Wolf.
Tataán: Nierth F. gysz.
Török-Szent-Miklós: Pi-
losz M.
Trencsénben: Simon A. gy.
Ungvárt: Telendy gysz.
és **ösv. Benesch P.**
Ujvidéken: Schreiber F.
Varannón: Elizár gysz.
Veszprém: Fremmel.
Vácson: Tragor A.
Varazsdon: Halter gysz.
Vercezen: Herzog gysz.
Zimony: Ivánovics és fia.
Zalatán: Megay Gyula.
Zombor: Stein fia Márk.
Zsombokrét: Neumann M.
1287 (5-6)

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.
Ugyanezen bizományos uraknál kapható:
Legjobbféle **tyukszem-tapasz,**
Schmidt cs. kir. főorvostól, egy skatulya
ára 23 kr.
Dr. Behr ideg-extractusa,
az idegek erősítésére s a test edzésére ára
70 kr.
Dorsch-májolaj, valódi gyógyszer,
Lobry és Parton-tól Utrechtben, a skrofulak
s borkütegek sat. gyógyítására. Egy üveg
ára 1 ft.
Stiriai Stub-havasi-növény-
nedv
mell- s tüdőbetegek számára.
Egy üveg ára 87 kr.

Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 21. November 1866 über „Schneebergs Kräuter-Allop“ Folgendes:
„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneebergs Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organen ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Syruparten jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglich einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“
Főraktár: **BITTNER GYULA** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

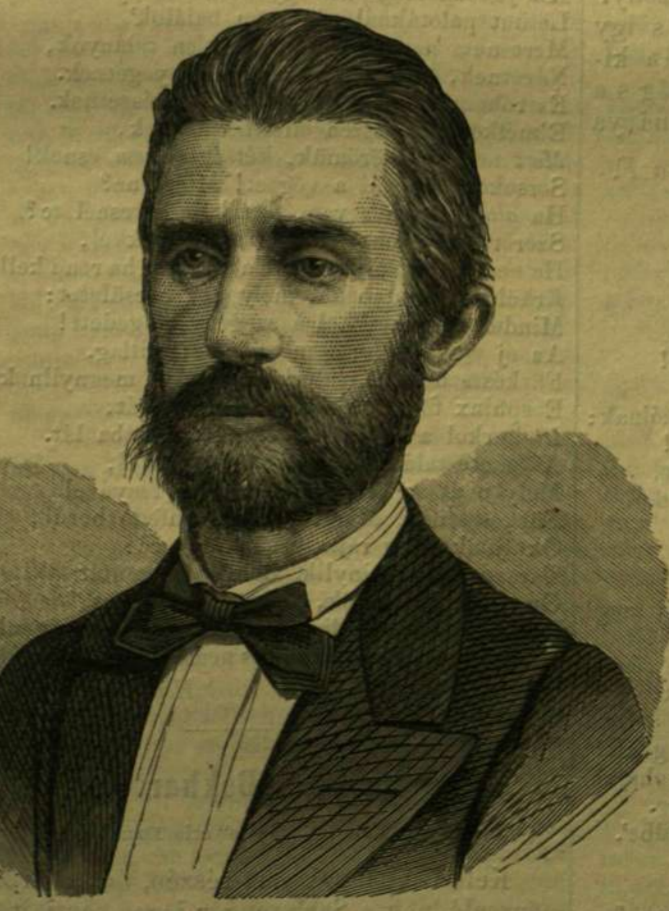


Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmegyeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Donner Ottó.

Mikor a finn nemzet e század elején Svédországtól, melyhez jó és balsorsában híven osztozva, közel ezer évig tartozik vala, erőszakosan elszakítatva, hosszan tartó hőies védelem után, melyről még akkor sem akart lemondani, midőn a svéd korona által már rég cserben hagyott, — az orosz birodalomhoz csatoltatott: a finnek a helyzetökben ekként történt politikai változást eleintén kétségbeesettek s a teljes megsemmisüléssel egyet jelentőnek találták. Természetes. Ezer évig éltek együtt a svéd főnemzettel; oly politikai szabadságot élveztek, mely a horvát nemzetnek a magyar főnemzethez való viszonyához sokban hasonlított; önálló tartományi gyüleseik által volt biztosítva függetlenségük; vallásuk azonos a svéddekével; a nemesség, sőt a va-gyonos polgári osztály, egész a neveiket svédre változtatásig határozottan svédérmelmű, s mindezek folytán állapotukkal való tökéletes elégtelenség, mely valami jobbnak jöhetését még képzelni sem tudta: im az okok, melyek miatt a finnek a svédektől elszakadástól s orosz uralom alá kerüléstől annyira irtóztak.



DONNER OTTÓ.

Az orosz birodalmi kormány azonban érdekében állónak itélvén, őket inkább megnyerni, sem mint elidegeníteni: igyekezett őket mindennemű kedvezésekkel lekötözni magának, s e vitéz, jóra való, s igen szilárd alapokon nyugvó műveltségű, bár csekély számú, de annál többet nyomó kis nemzetet lehetőségig magához csatolni. A finnek oly észélyesen tudták fölhasználni e kedvezően alakuló viszonyokat, hogy a svédektől megváltak nemcsak hogy kárukra nem volt, de sőt határozottan hasznukra vált. Alkotmányukat és törvényeiket az orosz császári kormány épségben meghagyta, s ünnepélyesen megerősítette; Finnország azon részeit, melyeket a svédektől még régebben foglaltak volt el az oroszok, Finnországhoz vissza-

csatolta, s az így kiegészített országot és nemzetet „Finn nagy herczegség” czim alatt, melyet a minden oroszok czárja a teljes czimében visel, elismerte; végre mindez előnyöket még azzal is tetézte, hogy nemzeti irodalmuk és nemzetiségük kifejtését, melyet a svédék állandóan gátoltak volt, maga is előmozdította. Így, a ki az első finn nagygobbszerű szótár költségeit fedezte, Rumanzof Miklós gróf, akkori (1826.) orosz birodalmi kanczellár volt, a mivel ez emelkedett szellemű és nagy műveltségű férfi a finn irodalom alapját vetette meg.

világhírű dán nyelv-tudós Rask Razmus Keresztély között a finn nyelv-művelés alapjául a magyar helyesírás elfogadtatása tárgyában hosszas és minden részletekre kiterjedő levelezés folyt, s hogy végre is a mondott alap el nem fogadtatott, nem annyira belső, mint külső okokból történt, minő volt például az is, hogy magyar ékezet hangzókra az addig kizárólag svéd nyomdákban a szükséges betűk hiányoztak. A magyar nemzeti tudományosság azonban mindig büszkén fog arra visszaemlékezhetni, hogy a két rokon nemzet között újabb kifejelet tudományos érdek-közösség kezdeményezői Hell Miksa, Sajnovics és Gyarmathy magyarak voltak, s a testvér jobb jobbat a messze távolban lakó rokonoknak először ők nyújtották.

Ma már a finneknek is virágzásnak indult nemzeti irodalmuk van, — s a szellemi érintkezés a két nemzet között napról napra sürűbbé kezd válni, mit a kölcsönös látogatások csak még jobban fognak nevelni, öregbíteni.

Azok között, a kik a finnek közül eddig nálunk tudományos érdekből megfordultak, említendő: *Ahlfvist*, a finn irodalom egyik legnagyobb disze; azután a fiatal, nagy buzgalmu, fájdalom, férfikora kezdetén elhunyt *Blomstedt* Oszkár, a finnországi helsingforszi tudomány-egyetemen a magyar nyelv volt tanára, kinek haláláról annak idején a magyar napi sajtó is oly rokonszenvesen emlékezett, végre a kinek arczképét közöljük, *Donner Ottó*, a ki szintén azért utazott hozzánk, hogy itt a magyar nyelvet alaposan elsajátítva, annak a finn egyetem majdan tanárává legyen.

Donner a borniai tenger-öböl Kakkola nevű helységben 1835. decz. 15-én született. Gimnáziumi tanulmányait Vázában 1857-ben végezte, 1864-ben a bölcsészet tudorává avatott; tudomány-szomja azonban nem

az egyedüli és általánosan elismert
Traugott Feitel
árusarnoka, Bécsben, Kärntnerring 2. sz.

Előfizetési felhívás

„JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY“-re

kapcsolatban a Döntvénytar-ral.

Előfizetési feltételek: Negyedévre (okt.—decz. 1872.) 3 ft. — Félévre (okt.—márcz. 1873.) 6 ft. A „Jogt. Közlöny” kiadó-hivatala. Pest, egyetem-utca 4. sz.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

engedte neki még befejezeteknek tekintenie tanulmányait, s azok bővítése, különösen a szanszkrit nyelv tanulmánya végett 1864 — 1868 ig a berlini és tübingi egyetemeket látogatta. Hazájába visszaérkezve, hirlapszerkesztéssel foglalkozott.

A nemzeti mozgalom megindult óta Finnországban két politikai párt van; egyik a svéd párt, mely a régi állapotokt ovábbra is fenntartását s a svéd nyelv uralmát o hajtja, ezeket svecomanoknak hívják (a mi pecsovicsaink, vaskalaposaink 1848 előtt), a másik a finn nemzeti párt. A hatalmat eddig amazok gyakorolták, s a hol csak lehetett, könnyebben esett a lelköknek, ha a nemzeti párt emberein egyet-egyet üthettek. Így történt Donnerrel is. Mint nemzetének hű fia s egyik nagyobb napilapszerkesztője, a finnországi közoktatás érdekében egy cikket irt volt 1869-ben, melyben reformokat sürgetett, s némely visszaéléseket megrótt, a mince reá nézve kellemetlen következése egy sajtópör lett. Az államügyész mint fel ségértőre halálbüntetést kért; a törvényszék azonban megelégedett azzal, hogy néhány száz mark bírságban marasztalta el. Az ez idén tartott finn országgyűlés azonban fényes elégtételt adott neki azáltal, hogy a kérvényi bizottság ugyancsak a közoktatásügy előadójának öt választotta meg.

Tudományos érdekből szintén 1869-ben Párisban és Londonban huzamosban tartózkodott, végre nálunk, hol már 1866-ban töltött egy ízben egy-két napot, most teljes két hónapig időzve gondosan tanulmányozta nemcsak a magyar nyelvet, a mi utazásának főszélja volt, hanem mindent, a mi a magyar nemzeti életre alkalmas lehet világot vet hetni, hogy majdan kellő készséggel és alapossággal láthassa el a magyar nyelv tanszékét a finn egyetemen, hasonlóval ahhoz, melylyel eddig a szanszkrit és összehason lító nyelvészet tanszékét mint évdíjjal el látott magántanár (docens) töltötte be, — s mint író is az európai tudományosságnak egészen színvonalán álló férfiúnak bizonyi totta be magát. Életének delén áll, s így töle igen sok jót várhatunk, és méltán ki vánjuk neki az általános tudományosság s a két rokon-nemzet közös nyelvtudománya érdekében: ad multos annos! B—a F.

A kivégzettek.)

HUGÓ VIKTOR-tól.

Tacit kell, nem Homér e harcz festésére!
Tömeges kivégzés a diadal vége.
Kik czélok' elérték, dühöngnek s így szólnak:
Véget kell vetni ám minden rajongónak!
Alcester most szépen Philinth lövi agyon.
Tegyétek! Halál van, panasz alig nagyon.
Oh búza, éretlen kaszál le a végzet;
Oh nép, az árokkal elé visznek téged.
Jól van! A bösz vihar sodorta le őket.
Férfi mondja: Testvér! Isten veled! Lőjj meg!
Nő mondja: Férjemet meglőtték. Ez elég!
Nem tudom, igaz-e volt-e, vagy nem; de rég
Vonszoltuk a nyomort magunk után kett-n.
Társam volt a lánczon; most megfosztva lettem
Ó tőle! Mért éljek? Haljak meg, ha meghalt!
Óljetek meg, kérlek. Köszönöm — így sohajt!
S az árkok megtelnek a hullákkal rendre.
Gyászban husz fiatal nő közel szép rendbe'.
Énekelnek. Bájok, ártatlan nyugalmok
E bösz embereket meghatja és rajtok
Reaztetés fut végig. Egytől kérde: Merre?
Azt hiszem, most lönek agyon — szól rebegve.
Lobau lakanyában tompa zugás hallszik,
Puskaszóra a sir nyílik és záródik.
Ott egy rakás embert löttek le. Nem sirnak,
Mint ha nem mennének egyenest a sirnak.
Szabadulni vágyanak e rideg, kietlen,
Zord világtól. Rabok voltak mindig ebben.

*) 1871. júliusban, a kommunisták kivégzése alk.

Sonki nem áll ellen. Unóka, nagyapa
Kiáll a halálra; ez büszkén áll oda,
A szép szöke gyermek: „Tüzet! kiált, s nevet
... E mosoly, megvetés vallomást rejtet.
Zord rideg rejtelly ez! A jós meging, haboz...
Tehát nem csüngenek ők az életen? s ahhoz
Mi sem köti őket, oly rideg, oly sivár?
Májusban, a midőn a farúgy hajk már,
Minden lelkét, vágját az élethez fűzi,
Koszorút kéne most e lányoknak fűzni,
A gyermeknek arany napfényen játszani,
Most engedhetne ám az agg szív hava ki,
Mindannyinak lelke most kosár lehetne
Illattárral, mázzal, virággal megtelve,
S madarak dalától, tavasztól, ihlettől,
Hajnalszeremeltől a zaviszt most pezseg föl...
S ah! a fény és mámor gyönyörű havában
Borzalom! előttünk a sötét halál van.
Eme vak óriás árny, mely zord és rideg!
Ime, mint remegnek, ajkuk sáppad, rebeg,
Fuldokolva hívják a várost tanúnak,
A népet, ellenét ördögű boszúnak,
Frankhont, mindnyájunkat, kik utálunk szivből
Öldöklést, gyilkolást, mely szörnyűn visít föl!
Mint sirnak, kezüket fentartják kulcsolva,
Ágyúk, kardok előtt esdekelve porba!
Falba kapaszkodnak, mindenkit megfognak,
Remegve a sirtól futkosnak, zokog-ak,
Nyögik: Gyilkos kezek! Segítsé! Kegyelem!
... Nem, nem! Mi történik nem bánják csöppet sem!
Megnézik a halált, ki őket vonszolja,
Nem lehet ez büszke, hogy győzött iszonya.
Lelkők ismeré már, nem bámul e rémen,
Sirjok ásva volt már sziveikben régen.
Jőjj halál!

Közöttünk fojtó már a lég is!
Elválnak. Hát ugyan, mit tevének mi mégis?
Nagy titok, mely rejtelly! Mik vagyunk mi nekik,
Hogy közönyvel hágy el nyugodtan mindenik?
Jaj nélkül, könnytelen, nem érez fájdalmat.
Mi sirunk; de szívök oly nyugodt az alatt.
Szánalmunk mért késő? Oh árny, oh sötétség!
Mik voltunk előttük ez óra előtt még?
Védjük-e e nőket? Felvettük szeliden
Didergő gyermekök', ki keblökön pihen?
Tud-e ez dolgozni, az olvasni kezd-e?
A tudatlanság lesz majni eszeveszett!
Oktatuk, szerettük, ápoltuk, vezettük?
Nem éheztek soha? Nem volt-e hidegük?
Eszért halnak meg ők nyugodtan, daczosan...
— Ez elkintott lelkek nevében szól szavam,
Én, ki nem szenvedek fájdalmat, keservet,
Kit jobban megindít egy haldokló gyermek
Letunt palotáknál, fájlalom halálok',
Mert nem panaszkolok, érthetlen talányok,
Nevetnek, kevélyek, büszkén fenyegetnek.
És rohannak majdnem önként enyészetnek.
Elmélkedünk. Ezen elítelt vétkesek,
Mert nem volt örömiük, kétségbe nem esnek!
Sorsokon nehezül a végzet! Miért ne?
Ha alatt nyomor van, fent kéjt keresnél te?
Szeretessük meg az éltet szegényekkel,
Ha nem, nincs súlygyen. Ha törvény, ha rend kell,
Erköcs, szelid béke, mely hoz becületet:
Minden megvan, hol a szegény elcsúszott!
Az éj egy rejtelly; a megfűzése: csillag.
Fürkészünk. A szivek szenvedve megnyílnak;
E sphinx fölmutatja me.telen oldalát,
Itt burkolva meg, ott szemünk titkába lát.
A fekete talány egy ablakot nyit fel,
Melyen át az örvény megesillon fényével.
Fürkészünk. Mig rájuk a szemfedő borúl,
Okuljunk. Mig rajta e sötétlő ború:
Társadalmunk sinylik. Bomlásra mutat
Gunyjok, nevetések, s jelenti bajunkat.
Remeghetünk mindig, mig e baj nem gyógyul:
Hogy könnyen halnak meg s nem félnek sirjoktól!
Hegedűs István.

Dsengiz khán Bokharában.

(Vámbéry „Bokhara története” című munkájából.)

Keleti Ázsiának ama részén, hol a török népcsaládnak a Sark-tenger jeges partjaitól dél felé s az Adria partvidékeitől kelet felé hajló ágai az ugynevezett Góbi-sivatagba nyulnak be, ott lakoztak emberelkezetet meghaladó idők óta a mongolok, mely nép

*) Vámbéry Armin két kötetes nagy munkája, mely Bokhara történetét eredeti ázsiai kutatóinak nyomán adja, magyar kiadásban jóv ére elején hagyja el a sajtót. A mű a magyaron kívül angol, német és orosz nyelven is megjelenik. Szerk.

a törökökkel mind nyelvében, mind arcvonásaiban rokon *), s mely az őt környező vad és sivár természet közepette a legszegényebb nomád életet élte és — a külvilágtól nem háborgatva — nevérel még akkor is alig volt ismeretes, mikor már a törzsrökon törökök Nyugat-Ázsiá sorára oly hatalmas befolyást gyakoroltak.

E népből támadott 549-ben (1154) **) egy Temurdsi nevű hős, ki épen oly elhatározott és bátor, mint a mily dicsszomjas és vaserélyű ember vala és a ki épen ez előnye folytán hívatva volt arra, hogy földjeinek kökemény és őseredeti természetéből azt a hatalmat kovácsolja magának, melylyel honi legelőinek határain messze tul a világba ronthasson s egész Ázsiát ugy szolja sarkaiból kiemelhesse. Ifjúkori éveiből csak a rege őrzött meg néhány tarka epizódot. Csakis negyven éves korában lépteti fel őt a történelem az események színpadán, még pedig ama harczok elbeszélése alkalmával, melyeket ő saját törzsfelei és a szomszédos török fejedelmek ellen folytatott, s a melyekben ő volt a győztes és később mint uralkodó Dsengiz, helyesebben Dsingiz, azaz: erős, hatalmas nevet vett föl.

(Vámbéry a hatalmas mongol fejedelem hódító hadjáratát élénk leírásával nyomról-nyomra követve, Dsengiz khánt végre az akkori Közép-Ázsiá legjelentékenyebb és fő városának Bokharának falai alá vezeti, s e város bevétele és elpusztítását így adja elő:)

Nur-ból Dsengiz Bokharába sietett, melynek falai előtt a 617-ik év (1220) moharrem havának három első napjain táborni ütött s a külső védműveket hatalmas hadseregének tomboló hullámai máris csapkodni kezdték. Bokharát, mely a véres előjátékról bizonyosan hírt kapott, a borzasztó szerencsétlenség, mely föléje viharzott, nem találta egészen készületlenül. Falai között 20,000 harczost rejtett, kiknek élén Kók khán, egy mongol, vagy tán helyesebben uigur szökevény állt Szevinds khánnal és Kesli khánnal együtt. Hogy mi birhatta ezeket a nálok százaszorta nagyobb számú mongolokkal szemben ellenállásra, valóban rejtélynek marad; elég az hozzá, hogy támadást intéztek, de majdnem teljesen kiséretében tartotta meg bevonulását, s minthogy a Péntek-mecset pompás épülete, melyet a nagy szamanida oly nagy-szerű fényüzettel állítottott ki, leginkább szemébe ötlött, legalább is ebbe lépett be fiával Tulival együtt lóháton és a főszozók előtt állt meg. Tuli fölment a szöszékre. Dsengiz kérdezte, hogy ez-e a szultán palotája, s mikor azt felelték neki, hogy ez épület az „isten háza”, leszállt lováról, néhány lépcsőfokon a szöszékre hágtott s a mögötte álló mongoloknak így kiáltott: „A réte le van kaszálva, most már adjatok enni lovaitoknak!” — Hogy e fölszólításra mily mohó

*) A mongolok ethnographiai (néprajzi) rokonsága a törökökkel azon mértékben válik mind szembevetőbbé, a melyben a nyugoti törököktől, azaz: oszmaniktól kelet felé közeledünk. Rumelia, Anatólia és Azerbajdsán lakói iránti és semita elemek annyira össze vannak vegyülve, hogy testi jellegükben az ősi török nemzeti típusnak még csak legcsekélyebb nyomait sem tartották meg. A turkómánok, özbégek, nogaik és kirghizek már sokkal inkább közelednek a mongolokhoz, míg a burutok és kipszakok csak arcszínökben különböznek tőlök némleg. A mi a mongol nyelvét illeti, a nyelvtani alak a török tájbeszédekhez nem sokat hasonlít; de szókincsöknek majd három negyed része a törökben is föltalálható.

**) Épen ez az év volt az, melyre a mohammedán csillagászok egy borzasztó vihar megjelenését jósolták meg, a mely kelet felől vala előtörendő. Minthogy pedig az orkán az említett évben elmaradt, a csillagvizsgálókat ki-gyonylították csak később teljesedett be a jóvondóls, mert Dsengizt a megjósolt viharral azonosították.

kapzsisággal fogtak a szerencsétlen Bokhara kirablásához a vad, Közép-Ázsiá fővárosának roppant fényétől majdnem elvakított mongolok, könnyen elképzelhetjük. Nemcsak hogy minden házba és szekrénybe betörték s a legnagyobb kincseket zsákmányul ejteték, hanem még a különben értéktelennek látszó erekléyek se maradhattak megkímélve a rablók dühétől. A koránokat szétépték s takarmányul a teherhordó állatok lábaihoz vetették, míg a ládákból, melyekben a szent könyvek őriztettek, lovaik számára étetőt tek-nöket rögtönöztek. Nagy tekintélyű seikh-ek és mollah-k, kik a tudományosság fénylő csillagai valának, kénytelenek voltak a dor-bézoló katonáknak pohárnokokul szolgálni, vagy nekik mongol dalokat énekelni és nagy-tiszteletű papoknak az öszvérek mellett kellett kocsköcsödniök. — Így beszélt ez a mohammedán történetíró. A mi a megsértett vallásos érzületet illeti, lehet hogy a leírás színei kissé igaz is élénkek, de hogy ez esemény Bokharát igen keményen megviselte, sőt hogy ez első roham alkalmával borzasztót kellett kiállnia, kétséget nem szenved.

Dsengiz khán csak néhány óráig maradt a városban, ezután a falakon kívül fekvő Moszállát (nyílt imázó hely) látogatta meg, hol az egész lakosságot össze-gyűjtötte s kérdezte, hogy közülök kik az előkelőbbek azaz gazdagabbak? Mikor neki 280 embert jelöltek ki, kik közül 190 benszülött és 90 idegen vala s többnyire mind kereskedők voltak, ezekhez fordult és Mohammed szultán zsarnokságát roz-szalva, így szólt: „Oh emberek, tudjátok meg, hogy ti nagy bünöket követtetek el; oly bünöket, melyekben a ti fejedelmeitek fő bünösök voltak. Kérdeitek: ki vagyok én, hogy ily módon beszélek hozzátok? No hát tudjátok meg, hogy én isten ostora vagyok. Ha nem vétettetek volna, isten bizonyára nem küld vala ide a ti büntetésekre.” „Most már, — folytatá, — „a mi a ti ja vaitokból és kincseitekből a földön van, arról mi nem kívánunk töletek tudósítást, de azt mondjátok meg, hogy mitek van a föld alatt, és mindent mutassatok elő.” Emellett nem mulasztá el a város főembe-rei mellé egy részint mongolokból, részint törökökből álló őrsereget rendelni, mely őket valóban meg is védte mindennemű sérelem és bántalmazás ellen. Így álltak a dolgok, míg végre Dsengiz, Mohammed szultánnak a városban rejtve tartott harczosaitól há-borgatva, ezeknek végleges kiadatását követelte, s mikor a bokharaiak a helyett, hogy a győző kívánságának eleget tettek volna, a rejtett harczosokat titkos tervék-ben s éjjeli kirohanásaikban elősegítet-ték, lángra lobbant Dsengiz méltó ha-ragja, a várost felgyújtatta és a nagyob-bára faépületekből álló Bokhara néhány nap alatt teljesen hamuvá égett. Csak néhány mecset és palota, melyek téglából voltak építve, emelkedtek ki az elégett házhelyek izzó tengeréből. A virágzó város a Zeréfsán mellett romhalommá lön, de a citadella őrsége Kók khán vezérlete alatt még mindig oly vitézséggel védte magát, mely méltán megérdemli bámulatunkat. A mongolok minden kigondolható eszköz alkalmazásba vettek e fészek leküzdésére; magukat a bokharaiakat kényszerítették az ostromlé-térakra, de minden hiába volt, s csak mikor az árkok az elesett állatok és emberek hulláival egészen megteltek, csak akkor vehet-ték be ezt az utolsó buvóhelyet s hányhat-ták kard élére merész védelmezőit. Hanem e hőstetért a lakosság békésebb részének is lakolnia kellett. Miután több mint 30,000 ember halt el a hóhér keze alatt, a többieket

az öregek kivételével mindnyáját minden rangkülönbség nélkül rabszolgákká tettek, s Bokharának művészetéről, tudományuk-ról és erkölcesükről híres lakói nyomorba és gyalázatba süllyedtek s a szélsőzsa minden irányában szerte széledtek. Csak kevesen kerülhettek ki a végpusztulást s mikor egy a menekülők közül Khoraszánba érkezett s ott szülővárosa sorsa felől kérdezősködtek tőle, a következő talál s később annyira híressé lett persa verssel felelt:

Amedend n kensend n szukhtend n kus-tend n burdend n veftend. (Jöttek, rombol-tak, égettek, gyilkoltak, raboltak és el-mentek.)

„Bizony iszonyu nap volt az, — mondja Ibn al Athir történetíró, — „nem lehetett hallani egyebet, mint a férfiak, nők és gyer-mekek zokogását és jajgatását, kiket örökre elszakítottak egymástól. A barbarok a nő-ket és leányokat saját hozzátartozóik szemei előtt becselenítették meg, a kiknek tehe-telenségökben egyetlen fegyverül csak a könyvek maradtak. Sokan inkább a halált választották, mint hogy e lázító látványnak szemtanúi legyenek; így esett el például Bedred din, a khadi, Puku eddin imám fiá-val együtt, kik e sok gyalázat láttára felbő-szülve, az egyenlőtlen harczban biztos ha-lálukat lelték.”

Tárca-levelek.

II.

Petőfi lakó-háza Pozsonyban.

Mikor Német-Ovárra mentünk, egyik barát-nőnk egy kis könyvet hozott magával: „Führer durch Pressburg,“ s a mint lapozok benne, s épen a várhegyről olvastam föl, véletlenül e sorokat pillantottam meg:

„Ide, e Golgothára kellett, Magyarhon egyik legnagyobb költőjének, bánát és gondtelt szívét vonszolni, hogy szinig teljék az élet minden keserűségével, és költő-lelkét a fájdalom itt szen-telje fel.

„Ez Petőfi volt.

„A 24-dik lépcsőjén e via Posonii-nak, mint a hogy ez utat bátran nevezhetjük, mert ezen vonult alá s fel Pozsony története, — e lépcsőnél áll ma is a roskadozó ház, melyben Magyarország világhírű és szükségét szenvedő fia, 1843-ban senki-től sem irigyelt, nyomoruságos hajlékot talált. Itt írta le a sokat olvasott, s az egész országban, sőt még azon is tul elterjedt országgyűlési tudósítá-sokat, melyekért neki Záborszky, — egy aprón és sürtin beirt ivért — 25 garast adott. Később saját maga által stylizáltat is nyomtatott, és akkor a Záborszky garasi végkép elmaradtak. — Mit kellett Petőfinak e kunyhóban szenvednie, mennyi gondot, mennyi aggályt, olyan gondot és aggályt, a minőt csak egy költői lélek élhet át; és mennyi inséget és nélkülözést vehetett itt magának ama 25 garason! ...

Eddig olvastam, s meglepetve néztünk össze. Másnap Bácsbe kellett volna utaznunk, de inkább nem mentünk, — fel kell keresnünk azt a házat, a hol Petőfi lakott, vagy is inkább: nyomogott!

Azt mondták nekünk, ne menjünk oda, mert az oly városrészben van, hová, ha az ember honett ember és leány, épen nem megy. De mi daczol-tunk mindennel; úgyöltözünk, mintha hegyiutra indultunk volna, a tárczáinkat jól elrejtettük, rövid ruhákat vettünk, hogy a szemétné átázol-hassunk, s így felkészülve a kis társaság neki indult az óriási szemétdombnak, az ug-nevezett: várhegynek

A vártól számtalan keskeny, szabálytalan utcácskák vonulnak lefelé, mintha csak olyan vízmosások volának, a szélekre épített házakkal. Már valami tíz ilyen vízmosásféle utcán felmen-tünk, de ismét visszatértünk, nem azok voltak, melyeket kerestünk, — míg végre megtaláltuk az igazit.

Nem mondom, hogy az rondább, piszkosabb, nyomorultabb volt, mint a többi, mert ugy haso-nítottak azok egymáshoz, mint egyik szemétdögör a másikhoz. Ugy látszik, hogy az egész város hulladék, mint burgonyahaj, hagymaszár, csizma-sark, rongyos kalap, szalma, moszes fazéktörödek,

csont, cserép-darab, s más effélék, itt rendez-vous-t adtak egymásnak; és mintha a koldusok mind ide jönnének levetkezni e földi rongyokat, ha már az égi-dicsőség fényes palástjaia kell öltözniök.

Végre a keresett ház előtt álltunk. Egy eme-letes, lant egy ajtó s két ablak, fenn három ablak-kal. A földszinti szobában egy faldózó-lakatos lakik, s a mint a házba bementünk, egy előszoba-félébe, három darab lyukas, szétégett takaré-konyha várta a kifoldozást, az egyik egészen az ajtóban állt három csapmász lábón, melyek egyike ugy előre volt nyujtva, mintha menüettet tánc-zolna; balra egy ajtó vezetett a földszinti szo-bába, s jobbra a falnál egy szüette mangorló, azontul a lépcsők, melyek az emeletre vezettek. Mi megálltunk, felmennyünk-e? mert a lépcsők előtt egy nagy lecsapó pinceajtó volt, azaz: csak a nagy, sötét üreg, mert az ajtók hiányoztak róla, s csupán egy rövid korhadt deszka volt rajta ke-resztül téve hidnak.

— Hát itt lakott Petőfi? — gondolám keserűség és lázongó haraggal. — Most az egész ország büszkén emlegeti, pedig még több okuk volna szegyenleni magukat, ha rá csak gondolnak is! mert mennél több okot adott Petőfi, hogy büszké legyének reá, a nemzetnek annál több oka van magát szegyenleni! ...

De ha eddig jöttünk, innen már még sem térünk vissza. S a mangorlóba fogódzkodva végig mentünk a veszélyes hidon; a korhadt deszkadarab mozgott, ropogott alattunk, a mint egyenként átmentünk rajta, de ott még meg is kellett állni, mert annyi rondság volt előtte, hogy a ruháinkat felszedtük s a deszkáról ugrot-tunk a második lépcsőre.

A lépcső nem vezetett a régiségtől, mert kőből van, s az az egyetlen, a mi legalább szilárd e házban. Fenn egy olyan kunyhóba jöttünk, mint egy köszémbánya, mert már talán évszázadok óta nem volt meszelve, s a füst fényes fekete korom-mal vonta be a falakat. E kunyhóból vezetnek ajtók a két első utcái szobába, s egy a hátsó szobába. Itt mindenütt nagyon szegény emberek laknak, az egyik szobában egy asztalos-legény nevével, a másikban egy szabó-család, s a hátsó kis szobában egy szegény özvegy asszony, a ki takarítónő.

Ezt a szobát kerestük mi. Milyen meg kellett hajolni, mikor az alacsony, kormos ajtón be-léptünk, — de minő váratlanul kellemes látvány volt e parányi szoba! Alacsony, hosszas három szög, két ablaka rövid s oly magasan van egészen a gerendázat alatt, mint a kamrákon vagy börtö-nőkön.

Fölnéztem az egyik ablakra, de ez ablakok a szomszédház fedelére nyíltak, s az előtt épen egy nagy füstös kémény állt.

— Még csak a csillagok se nézhettek be hozzá! Ez az otromba kémény egészen eltakarta előle az eget, — gondoltam szomorun.

— Tessék csak a másik ablakra felnézni, — szólt ekkor dicsőelve a szobalakiója, a takarítónő, — onnan épen látni a nagy torony óráját. Oh, ez nagyon jó kellemes lakás, a legnagyobb óra egész Pozsonyban, mindig itt van az ember szeme előtt. Ennél jobb lakást már kívánni sem lehet.

E nő itt tökéletesen elégedett volt. Körilnéztünk a szobában, olyan volt az, mint egy kis kápolna, tiszta, csinos, kedves; az abla-kokon megtört a világosság, de egy nagy szűz Mária-kép előtt égett a szombati-lámpa, s alatta a fiókos nagy szekrény hóféhér himzett kendővel b terítve, s azon csészék, diszes poharak s két virágtartóban violabokrétkák; s a violák tiszta illata minit tömjénfüst vette körül az isten-anyja képét s betöltötte az egész kis szobát.

S én elfeledtem, hol áll eza ház, s minő uton jöttünk ide, s csak egy gondolatom volt:

„Szent a küszöb, melyen beléptem én,
Oh, szent a — — — kunyhók küszöbe!
Mert — — — — az ég
— — — — a megváltókat ide küldi be!”

Aztán egy-egy violát vittünk magunkkal innen emlékül, s megajándékoztuk a takarítónőt, ki oly szegény és mégis oly gazdag, mert oly elé-gedetten él csinos szobácskájában, mint a kin tel-jesedésbe ment a költő áldás:

„A földre hajtom térdemet
E szűk de szent föld alatt:
Adjátok rám áldásokat, s én
Rátok adom áldásomat!”

Büttner Lina.

A kis-sztpári Pannónia-szobor.

Mult szeptember hó 8-án ép oly szépen sikerült, mint a mennyire emlékezetes ünnepélye volt a Magyarország Kánaánja gyanánt tekintett alsó Bácskának. Ekkor lepleztetett ugyanis le a Ferencz-csatorna partján, a kis-sztpár-ujvidéki munkába vett csatorna torkolatánál azon körülbelül két-harmadfélőnyi magasságu Pannónia-szobor, melynek rajzát jelen számunkban veszik olvasóink.

Bármily nevezetes szerepe van is azon 14 1/2 mértföldnyi hosszú csatornának, mely mintegy 90 év óta összeköti a Dunát a Tiszával, s mely e termékeny, de esős időben teljességgel járhatlan talajú vidéknek egyetlen közlekedési vonalát képezi, s bár a Ferencz császárról elnevezett csatorna gondolatának nagyszerűségét elvitatni egyáltalán nem lehet — az koránt sem felelt meg teljes mértékben földadatának és e vidék igényeinek. Zsíllipeken vezetett belé a víz, míg egyfelől könnyen kitehette Bácskát az elárasztás veszélyeinek, a csatorna hibás tervezeténél fogva száraz időben alig nyerhetett az öblét tápláló folyamból annyi vizet, a mennyi a mély járatu gabonás hajók igényeinek s ekkép a szállítás föltételeinek megfelelt volna. Ebben leli természetes magyarázatát azon körülmény is, hogy a Ferencz-csatorna az utóbbi időben már annyira eliszaposult, töltésének oldalait annyira ellepte a nád, hogy a kisebb járművek is a víz fenekét horzsolták s az egyetlen kiviteli utja Bácsmegeye termékének majdnem teljességgel hasznavehetlenné vált.

Ezt a hiányt és hibát helyrehozni vállalkozott *Türr István* altábornagy, ki mióta hazánkba visszatérve itt állandóan megtelepült, a népoktatás terjesztésének ép oly nehéz, mint áldásos munkája mellett idejét leginkább közlekedési eszközeink javításának szentelte, s Olszországban, a genialis alkotásu vízművek e hazájában szerzett tudományos és gyakorlati tapasztalatait érvényesítendő, elkészítette a kis-sztpár-ujvidéki mellécsatorna tervrajzát, melyet az országgyűlés is egyhangulag elfogadott, s melynek kivitelét szintén *Türr István* és vállalkozó érdektársaira bízta.

E nagy horderejű új vízművek, mely Kis-Sztpártól a Ferencz-csatornáig Ujvidékig vezet, földadata egyfelül az, hogy ez irányban egy új közlekedési vonalat nyisson, más felől pedig az, hogy megszerezvén a régi Ferencz-csatornának is azt az eszt, melynek hiánya mostani eliszapodását okozta, ezt mindenkor bőseges és tetszés szerint szabályozható vízmennyiséggel lássa el.

Főismerte e vállalatnak nagy horderejét nemcsak az illető vidék, de *6 Főlsége* is, ki *Türr István* azon kitüntetésben részesíté, hogy ez év tavaszán, midőn alföldi körutjára indult, *6* maga tette meg az új csatornán az első kapavágást. Ez emlékezetes fejedelmi ténny megörökíteni van hivata a kis-sztpári Pannónia-szobor, melyet *Türr István* mint fővállalkozó és a csatorna tervezője saját költségén emelt.

A szobormű, a nélkül hogy valami különös szépségre igényt tarthatna, csinosnak nevezhető. Különösen sikerült szemközt és déli oldalról tekintve, északról és keletről a kritikus bizony nem egy fogyatkozást találhatna benne, de mindamellett elismerni kénytelen kettőt; először: azt, hogy e mű szoborszerzője hazánkban nem a legutolsó; másodsor: hogy a magyar államegyeség eszméjének ily praegnans kifejezése, ezen többnyire nemzetiségi polgároktól lakott vidéken a legjobb gondolat volt. Ezen eszmének adott —

átalános helyeslés közt — kifejezést a leleplezésnél jelen volt Tisza Lajos közlekedésügyi miniszter is.

A szobor leleplezése szept. hó 8-án a délelőtti órákban ment végbe. Zomborból az egyesült magyar gőzhajótársaság egyik nagyobb propellerén történt az indulás Kis-Sztpárra, hol már ezernyi néptömeg várta az érkező külön vendégeket, kik közt dísz-magyar ruhában lehetett látni Tisza Lajos minisztert, *Türr Istvánt*, a bácsbodroghmegeyi főispánt, a jászkun kapitányt és a vidék tisztikarát.

A leleplezést megelőzőleg *Türr István* a következő alkalmi beszédet tartotta:

„*O Főlsége a király* — követve atyai szive sugallatát — személyesen kegyeskedett lejönni, hogy ezen épülődő csatornán az első ásócsapást megtegye s a víz által károsult vidéknek vigaszt és segélyt nyújtson. Ezen fejedelmi tett nem szorul emlékoszlopra, mert kiolthatlanul élni fog az a jelen nemzedék szívében. De hogy a jövő nem-



A kis-sztpári Pannónia-szobor, a Ferencz-csatorna partján. — (Fénykép után.)

zedék is láthassa, mennyire szíven hordozá királyunk hazánk fölvirágzását: ennek maradandó jelül hazafi kötelességemnek tartottam, — mint ezen csatorna engedélyese — ezen emlékoszlopot emeltetni, melynek leleplezési ünnepélyén hazánk alkotmányos kormány Tisza Lajos közlekedési miniszter ur *6* nagyméltósága által résztvenni sziveskedik. Mindannyian látjuk, hogy *6 Főlsége* a király, a kormány és a törvényhozó testületnek az ország érdekeiért mily ernyedetlenül működnek. Adja az ég, hogy fáradozásaik áldásait a haza egyetértésben, békében, szellemi és anyagi előhaladásában élvezhesse!”

Erre megtörtént a leleplezés, mely után a társaság az új csatorna tervrajzait és munkálatait szemléltette meg *Caramora* főmérnök vezetése mellett. Valóban meglepő, minő katonás erélyvel foly a csatornán a munka. Az alapmegerőző mérnök földre készen van már, pedig csak az év elején fogtak hozzá. Emellett őt kotrógép segélyével salakjától megtisztítottat a Ferencz-csatorna is, melyen most már vígan járhat a legnagyobb csá-

vargózós is. A beomlott töltésoldalak az egész csatornavonalon ki vannak igazítva, zöldölőzve, megerősítve, a tőzeg elpusztítva — egy szóval sokkal vidámabb a kép az egész Ferencz-csatornán. Példát vehetnének *Türr* serénységéről közunk káink többi kezelői is!

Adandó alkalommal lesz gondunk rá, hogy a munkában levő új csatorna tájképével is kedveskedjünk olvasóinknak. *H. L.*

Vizforgatagok a Boden-tavon.

Heiden svájci fürdő a déli Németország és Svájc közt tiz négyezer mérföldön elterülő Boden-tó közvetlen közelében a nyáron át Európa minden vidékéről oda özőnlő idegeneknek sok tekintetben igen kedves tartózkodási helyül szolgál. A szelíd, hűvös légáramlat igen kellemes és egészséges égaljuvá teszi e helyet s a mellett a tó is a lehető legváltozatosabb, néha még épen ritka és nagyszerű természeti tüneményekkel gyönyörködteti a vendégeket.

De a tó felületén emberemlékezet óta egyetlen tünemény sem keltett oly nagy csodálkozást, mint az, mely az idén jul. 4-kén a regényes tó környékének lakóit a partra csodította.

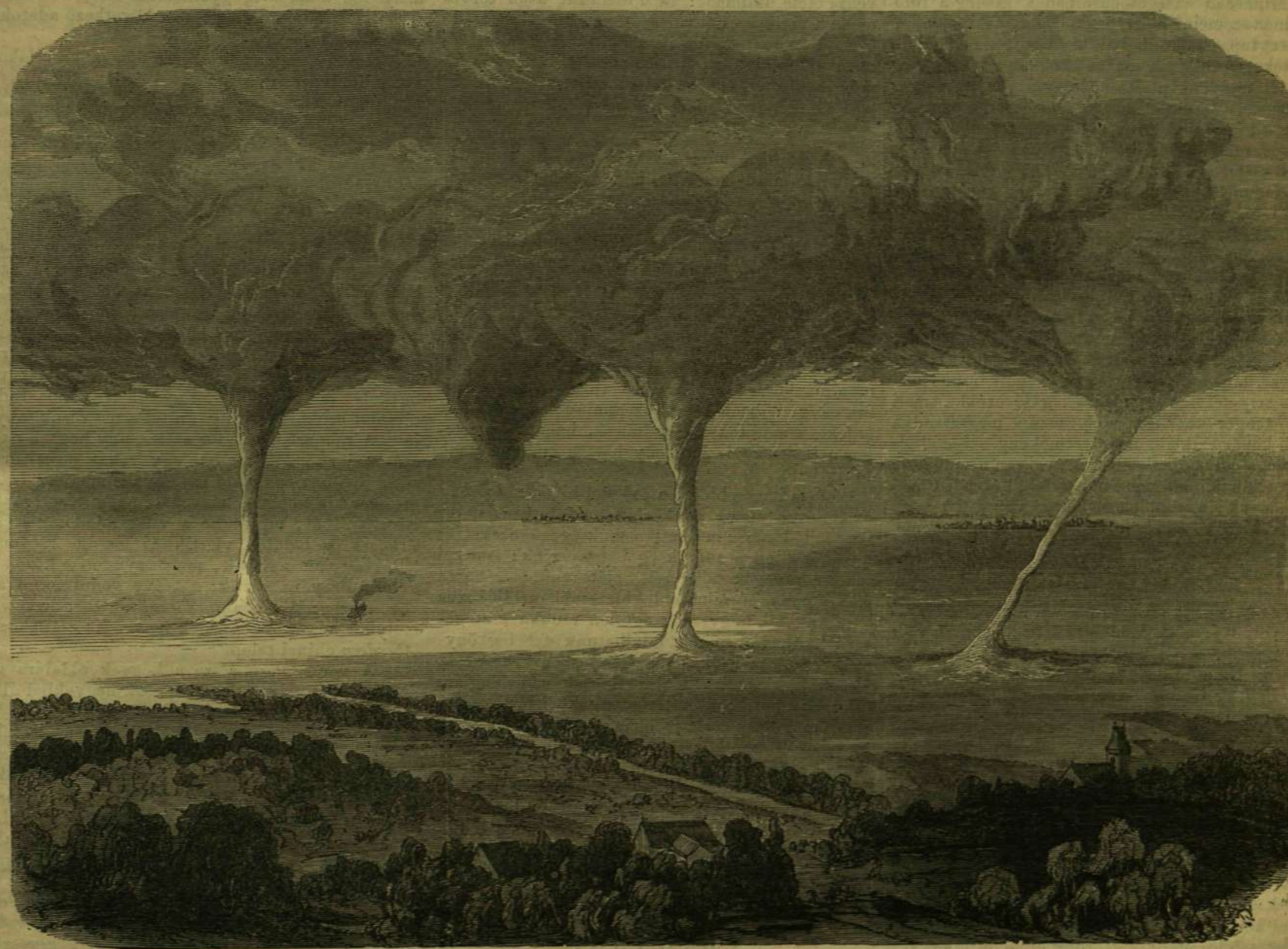
Az említett nap reggelén idegenek és belakók lázasan siettek a falunak a Boden-tó felé nyíló szabad terére. Mindenfelől a csodálkozás hangjai hallatszottak. Vizforgatagok a Boden-tón, minő ritka jelenség! E többször ismétlődő tünemény, mely a szárazföldi álló vizeken szerfölött ritka, Heidenből, mely a tótól csak egy órányi távra fekszik, annál tisztábban lehetett látni, mert a kis falucska 1200 láb magasan fekvődvén a tó színe fölött, ennek azurkék tükörfelületén innen majdnem korlátlanul végig lehetett pillantani. A sajátzerű felhőképződés a tó felülete fölött s a sváb partokon elterülő vidék szokatlan fényű megvilágítása már korán reggel feltűnhetett a sétálóknak. Az ég e napon valamint az előbbi zivataros napokon is felhővel volt borítva, de mégis oly módon, hogy itt-ott a felhőnyílásokon át mindegyre ki-kivillant a kék szín, és tiszta, szép időt lehetett remélni. Csak a Boden-tó fölött borongott, annak majdnem egész hosszában, sötét szürke, terhes és valószínűleg villanyossággal erősen megtelt felhőfátyol. Különböznél reggel a tó felülete tökéletesen nyugodtnak látszott, ellenben a fölötté borongó, itt-ott tüzelőreleg alácsüngő felhőtömegben igen erős légáramlat volt észre-

vehető, nyugotról kelet felé menő irányban. A természetnek ilyenét meteorológiai készülődései közben támadt aztán — alig egy órai időtartam alatt — hét vizforgatag, melyek közül öt a leg-tökéletesebb kifejtettség fokát érte el. Az első mozdulatot e valóban meglepő tünemény előidézése-re a sötétben alácsüngő felhőben keletkezett forgószél tette meg. Egy alant hegyes, fölül szélesebb felhőszakadással szücsült alá, melyet a tó felületén egy épen oly hirtelen képződött víztölcser fogadott, és így a fehéren tajtéző hullám-alapon csakhamar egy tánczó vízszlop állt elő, mely a felhőt és tavat teljesen összekötötte egymással. Eleinte mindegyik vízszlop függőlegesen állott, de később a felső részt egy nyugotról jövő széláramlat kelet felé terelte, úgy hogy az egésznek ferde állást kellett vennie, míg egyszer a közepén hirtelen ketté szakadt. A vizugár vízszalacszerűen a tó tükre jó nagy kerületben hullámozni és tajtékzani kezdett, mit Heidenből pusztá szemmel is nagyon tisztán lehetett látni.

A két gőzhajóról, melyek épen reggeli ut-

okra indultak Lindauból a tavon lefelé, e ritka természeti tüneményt közvetlen közelből szemlélhették. A vizforgatagok magasságát természetesen lehetetlen volt pontosan meghatározni, de hozzávetőleg számítva legalább 4—500 láb magasak lehettek. Az egyik gőzhöz, Baviáriához, a leg-hatalmasabbik forgatag oly közel ment, hogy a hajón általános rémület fogta el az utazókat, és a kapitány már azon kezdett gondolkozni, hogy gyors meneküléssel térjen ki előle vagy pedig az 50 lábnyi átmérőjű, ide s tova libegő vízszlopra ágyuval löjön. De szerencsére a forgatag hirtelen dél felé fordult s meglehetősen távolságban vonult el a Baviária mellett, de még mindig elég közel arra, hogy a víz zuhogását a hajóról tisztán hallani lehessen.

E tünemények a világtengereken sokkal gyakoribban és természetesen őrissibb mérvekben fordulnak elő. Jaj annak a hajónak, mely — nem hogy az ilyen forgatag utjába esik, mert ez esetben menthetlenül elveszett, — hanem ha csak némi távolba jut is annak irányától. A roppant áramlat a hajót is magával ragadja s ellentállásra gondolni



Vizforgatagok a Boden-tavon (1872. jul. 4-én.)

se lehet. Árbocjai pozdorjaként törnek szét, vitorlái foszlányokká szakadoznak; a kormányrud elveszti hatalmát s erőtlen pehelyként engedelmessé válik a felbőszült elemek parancsának. A hajókat a hullámok néha szédtit mgaras emelik föl s azután feneketlennek látszó örvénybe süllyeszti. Tekintélyes írók állítják, hogy ha kellő időben tüzelnek ágyuval a forgatag ellen, ez két felé válik úgy, hogy alsó része összeomlik s a tengerbe esik, felső részét pedig a felhők ragadják magukkal s távolabb eső gyanánt hull alá. Ez állítás igaz lehet, csak hogy olyankor a hajóknak igen bajos alkalmas állást venni a szörnyeteggel szemben, a honnan elég hatással tüzelhessenek a forgatagra, mert messziről a lövés nem használ, közelről pedig a hajó forog veszélyben.

Végül megjegyezzük még, hogy a vizforgatag épen az a tünemény a vizen, a mi a forgó szél a szárazon. Itt is, ott is a légmérséklet hirtelen változása s ebből kifolyólag a különböző irányú szelek összeütkezése idézi elő, nagy mértékben elősegítve természetesen a föld és a légkör villanyossága által is. *S. L.*

A geologia czélja.

Midőn hazánkban a természettudományok előhaladásának egyes újabb jeleivel találkozunk, mindig örömmel látjuk azokat, mert azt a reményt erősítik meg bennünk, hogy az eszmék menete lassanként nálunk is mind realisabb s az ország anyagi állapota mind szilárdabb lesz, mivel e változások előidézésére különösen e tudományok vannak hivatva. E tekintetben eddigi hátramaradásunk egyik legkétségtelvenhatlanabb jele volt azon tény, hogy irodalmunkban s tudományok egyes, magasabb ágaira a kezdőkre nézve legszükségesebb tan- vagy kézikönyvekkel sem birtunk, s még ma is csak kevésé van e hiányon segítve. Örülünk tehát, mint mondánk, midőn e háladatos tér felé látjuk szakfériaink figyelmét mindinkább fordulni, s még akkor is elismeréssel kell viseltetnünk a parlogon heverő téren működők iránt, ha tán nem teljesen sikerül is mind a feladat megoldása az első uttoroknak.

Dapsy László, a pesti ref. kollegiumban a természettudományok tanára, szintén a czélből,

zük, azok szerkezetét, származásmódját, a bennük található kovesült állat- és növénymaradványokat ismerteti, — s ezek nyomán aztán a földön az ember létrejötte előtt létezett életet, és ebből azon fötörvényeket igyekszik megállapítani, a melyek szerint e földön az élet e régiebb korban, a jelenleg is folyik. Minthogy azonban eddigelé csak alig néhány ezer lábra voltunk képesek behatolni a föld szilárd részébe, a geologia mind e vizgálatai csak a föld e legkülsőbb részére ugynevezett kérgére szorítkoznak.

Azon anyagok, melyekből a föld e külső kérgé áll, különböző sziklák és ásványok halmaza, mint pl. a gránit, bazalt, pala, homokkő, márvány, mész, agyag stb., melyek közül némelyek már kemény és tömör, mások ellenben még mindig lágy és porlékony állapotban vannak. Ezen anyagok azonban korántsem fordulnak a föld minden részén, s mindenütt egyformán elő, sőt a hol előfordulnak is, nem ugyanazon rendben következnek minde-nyütt egymás után, pl. az ország egyik részében márvány, a másikban gránit, a harmadikban kőszén képezi a felszint, s míg némelyike e szik-

lák szabályos rétegekben, u. n. stratákban (*stratum* = kiterült, stratificatio = stb.) fekszik egymás fölött, addig más részök ellenkezőleg ép szabálytalan hegytömegek alakjában magaslanak föl előttünk. Természetes, hogy ily különböző állományu és szerkezetű anyagok, mint ezen rétegek vagy sziklatömegek, csak ép ily különböző okok és körülmények születtői lehetnek, — s épen az a geologus egyik fő feladata, hogy e különböző szerkezetből kitalálja azon különböző okokat és körülményeket, melyek alatt e különböző vidék sziklavilága képződött.

Igy pl. ha egy kutató ásva, különböző agyag-, homok- és kavics-rétegeken haladunk át, látva ezeken fekvését, azonnal a folyóvíz működése jut eszünkbe, mivel a föld felszínén ma mindenütt szinte azt tapasztaljuk, hogy csak a folyók által hordott homok, iszap és kavics rakódik le ilyen szép rétegekben egymásra. Ha így gondolkozunk aztán azon rétegek mikénti származása fölül, melyeken a lefelé ásás közben áthaladunk, csakhamar kitaláljuk, hogy azok vagy folyók, vagy tavak, vagy mocsárok fenekén vagy a tengerpartokon

*) „A geologia alapvonalai.“ Irta Page Dávid „Introductory textbook of geology“ művének kilencedik kiadása nyomán *Dapsy László*, a pesti ref. lyceumban, a geologia tanára. Pest, 1872. Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) akad. könyvkereskedés. Ára 1 ft. 50 kr.

képződtek. Ezen vizsgálódásunk közben találunk továbbá kővízű csigákat, csontokat és más állati vagy növényi töredékeket is a homok- vagy agyagrétegek közt, s ezek által aztán még bővebb felvilágosítást nyerünk, a szerint a mint a csontok édes- vagy tengeri vízben, vagy éppen szárazon élő állatok maradványai.

Ha továbbá egy vasut számára készült hosszú földmészeken, alagutakon vagy kőszénbányákon haladunk keresztül, látni fogjuk, hogy itt is különböző szerkezetű rétegek következnek egymás után, u. m.: mészkő, pala, vaskő stb., s ezekben is egymástól igen különböző állat- és növényfajok maradványait fogjuk találni. Ily különbségeket csak úgy lehet megérteni, ha felvesszük, hogy mindenik rétegsorot különböző tényezők, a tenger és szárazföld többszörös változata és különböző éghajlati viszonyok mellett jött létre, ép úgy, mint napjainkban is a különböző tartományok vagy világrészekben fekvő tavak és tengerek az e különböző vidékek éghajlatának megfelelő képződmények s állat- és növény-maradványokat tartalmaznak a fenekükön lerakódott iszapban.

Mindezen vizsgálódásaiban a geolog a föld felszínén szemek előtt történő változások alapján szerzett tapasztalataiból indul ki, ugyanazon eredményeket mindig ugyanazon okoknak tulajdonítva. Így pl. mindennap látjuk, hogy a folyók iszapot, homokot és kavicsot sodorva magukkal, azokból rétegek képződnek azon tavak vagy tengeröblök fenekén, melyek bele ömlenek. Ily módon már csak a történelmi korszakban, aránylag rövid idő alatt, a mi tudásunkra is sok tó és tengeröblöt töltött ki és változott át száraz földre, a homok és iszaprétegek lassanként tömör sziklává keményedve. Másfelől látjuk, hogy a folyók és tengerek hullámai egyik vidéken lassanként elmosdák a partokat, s ily módon több ezer holdra menő szárazföld kerül évenként a víz alá; sőt a földrengések alkalmával is gyakran hirtelen nagy területek süllyednek el, s változnak át a legmélyebb tengerfenékké, míg más helyen ugyan a vulkanikus működés szigetekké vagy magas hegylánczokká emeli föl a tenger fenekét, mely aztán megszáradva előbb kopár sziklák, majd termékeny szigetek és hegycsúcsokká változik át. Sőt gyakran a vulkánok kitörésekor kiömlő nagy mennyiségű olvadt tömegek, lávák s a többiek is egész völgyeket vagy tengeröblöket töltöttek be, s lesznek megkeményedve hegyekké.

Ezen és több más ilyféle tényezők, a mint folyvást változtatják a föld felszínét, a tenger és száraz egymáshozó arányát, ugy a mult időkben is ezek voltak azon erők, melyek azon kemény kérgét létre hozták, melynek vizsgálataival a geologia foglalkozik. Nincs ezen egy talpalatnyi száraz sem, mely egykor vagy máskor, sokszor éppen ismételve ne lett volna víz alatt vagy a föld belsejében, s megfordítva egy pont sincs az óceán mély fenekén, mely ne lett volna egykor lakható. Bármily messzire bent a mai kontinens közepén, vagy bármily magosan a tenger szine felett több ezer lábra nyúló hegytetőn, mindenütt akadni homok- és kavics-telepekre; s bármily mélyen a tenger fenekén megkeményedett homok- és mészkövekre, melyek szerkezete világosan elárulja, hogy ép úgy keletkeztek ezek is a víz által összehordva, mint a mai korban lerakódó homok és iszaptelepek. S a mint a földrengés szétördeli és feldúlja ma is a szárazföldet, itt egyik rész fölemelve, amott a másikat alsúlyesztve, ép úgy ama mohos sziklákön látható repedések, elhanyagások és a rétegek fölemelkedése is ugyanezen oknak tulajdonítandó e régmúlt korszakokban is.

A mai felszínváltozások tanulmányozása által tehát a legbiztosabban fellelhetjük a kulcsot a föld őstörténelméhez, s még biztosabbá lesz vizsgálódásunk azáltal, ha e rétegekben található állat- és növény-maradványokat is megvizsgáljuk. Jelenleg is élnek kagylók, halak és más vízi állatok a tavakban és tengerekben, melyeknek hajok és csontjai aztán az iszapban maradnak eltemetve: a hegyekről lefutó patakok és folyók pedig szintén magukkal viszik a szárazföldön élő állatok és növények nehezebben málló maradványait; s a földrengések alkalmával elsüllyed egyes területeken ugyanazon állapotban jutnak víz alá az azon vidéken élő állatok és növények, melyek aztán befedtetve a rájuk rakódó homok- és iszap-rétegek által, a megkövesülés (petrificatio) lassu folyamata alá kerülnek. Ép így jutottak a régi kor állat- és növény-maradványai is e sorsra, a megkövesülésre. — És minthogy némely növény a száraz, másik pedig a mocsáros helyeket kedveli; némelyik faj a mérsékelt, másik

pedig a forró éghajlat alatt él, így tehát az eltemetett növény-maradványokból következtetnünk lehet azon vidék körülményeire is, a hol azok tenyésztettek. Ép így az állatokra nézve is, mindenik családnak megvan a maga sajátos területe, melyet a táplálkozásai mód, éghajlati stb. jelek ki számára; s mindeniknek megvan saját jellemző szervezete, pl. az egyiknek repülő, a másiknak uszó, harmadiknak futó, növény vagy husevő stb.; ugy hogy összehasonlítván a kővízű állatmaradványokat a most élő fajokkal, a földön előbb létezett viszonyokat meglehetősen biztosan megmagyarázhatjuk.

Mindezeknek feljegyzése és összehasonlítása után a geolog csakhamar azon következtetésre jön, hogy a föld kérgét alkotó sziklák bizonyos sorrendbe foglalhatók, és hogy a bennök eltemetve levő állat- és növény-maradványokból következtetve, tekintélyes körülményesség választja el az alább fekvőket a felsőbbektől. Ezen különböző koru képződmények viszonyainak összehasonlításából lehet aztán megalkotni a föld történelmét, s ez által feltüntetni azon változásokat, melyeken ez, ennek éghajlata, állati s növényi élete átment: és fölfedezni azon törvényeket, melyek ezen változásokat kormányozták; s végül kimutatni az összeköttetést a multi és most élő fajok közt, — egy oly feladat, mely ma még csak kevésbé van megközelítve is, de a mi legfőbb célja a valódi geológiának.

A geologia mint egyike a legújabb tudományoknak, mind elméleti, mind gyakorlati tekintetben nagy érdekű ismereteket tartalmaz.

Ez vezeti az embert vissza a mi lakhelyünkül szolgáló bolygónak a földnek multjába mind azon átváltozásokon keresztül, melyeken ez átment azon időtől fogva, a midőn mint egy izzó folyékony tömeg került ki a nagy alkotó kezéből. Ezen egész mult történelmet tényei azonban csak a föld kérgét képező rétegeknek és az azokba eltemetett mult-élet maradványainak szorgalmas tanulmányozása és összehasonlítása által leljük föl, és így a geologia egyszersmind nemcsak mint érdekes ismereteket tartalmaz, hanem az értelelem fejlődésére is jótékony hatású tudománynak tekinthető.

Nem kevesebb jelentőséggel bír e tudomány az emberre nézve gyakorlati tekintetben is. Az ipar fejlődéséhez mulhatlan szükséges éreket és kőveket mind a föld kérgéből nyerjük; ismerni tehát e kéreg szerkezetét, sajátosságait, a rétegek fekvését, annyi mint a legbiztosabban tájékozva lenni arról, hogy szükségeltem munkavesztegetés nélkül, hol és mit találhatunk fel legkönnyebben. A mérnök és az építész a csatornák, alagutak, kikötők alkotásánál csak a geológiára támaszkodhatik; az épület-anyagok tartóképeségét megítélni csak az birja, a ki tudja, mily természetű azon kőzetanyag, melyből ezek vétettek. A mezőgazda a talaj minősége és jövője iránt csak a vidék geologiai fekvéséből vonhat biztos következtetéseket; sőt még a művész és tájképfestő is csak a felszín alakzatának tanulmányozása által sajátíthatja el a műveikhez megkívántó természet-hűséget biztosan.

Chinából.

(Eredeti levél.)

Hong-Kong, 1872. június 24.

A hosszas tengeri ut után már szinte végpontján valék túrelmelenek, a midőn a hajóór jelenti, hogy szárazt pillantott meg. Előbb látszó segélyével, majd szabad szemmel is gyönyörködhettem a „mennyei birodalom“ előpontjain. Kopár hegycsúcsok emelkedtek égfelé, a melyek, a mint közelebb értünk, szétválva, számos szigetséget tártak elélnök. Közöttök nagy számú halászs és teherszállító dzonokék (chínai bárkák) uszkáltak, melyek közül kivált a mi pilót dzonokék kínai egyénéivel, a kik biztos részbe vezéreltek.

A szigetek mellett oldalvást elhaladva, csakhamar a világ egyik legszebb kikötője: Hong-Kong tárult elénk magas hegyektől övedezve, melyek között keskenyen félhold alakban terül el, szigetségek és száraz között a hegycsúcsok oldalán számos öblözletet képezve — a vízvonál; körülte a 3—4000 láb magas, kopasz fekete szirtes hegyeségek s a központon Hong-Kong, felette a Victoria csúcs, mely e sziget legmagasabb pontja (1823'), s melyen hajójelző is van; a kilátás onnan felsőleges a szétszórt szigetségre s be a száraz hegyes

vidékeibe; távcsövel Makaót s a hatalmas Canton folyó csavarulatát is láthatni.

Hajónk a Green-szigetnél elvonulva, Won-chu-chau szigettől északra horgonyt vetettünk.

Alig volt idom csak pillanatra is szelylet te kinteni az árboz-erdők között, melyek minden intelligensőbb nemzetiség zászlaját lobogtatták, tulnyomólag angol és németet, amerikai és ausztráliát; úgy szintén a kínai és japán árbozok is tömören sorakoztak, bár ezeknek inkább csak dzonokéik voltak nagy számmal s csak egy-két vitorlás és gőzös hajó, vaságyukkal ellátva, elől az éberséget két óriás szem és kitartott sárkányszáj képviselők rajtok. Már megállásunk pillanatában harcra kellett szállnom egy század szampós menyesekével, kik közül mindegyik azt akarta, hogy az ő szampóján vagyis csolnákán evezzünk be a városba. Hogy Hong-Kongban roppant száma van a szampóknak, onnan is mondatom, mert én a 3735. sz. járműbe menekültem a vetélkedő, ordító furiák elől; ezek lármája által kísérve evezünk át a gőzösk, bárkák s a környékből érkező s innen ismét elinduló dzonokék s az éjjel-nappal járó szampók között a rakpartig, mely idő alatt megfigyelhettem az itteni élelki forgalmat, melyről elég lesz a következő adatokat fölemlítenem:

Hong-Kongban az évi hajóforgalom a lakosság rendkívüli szaporodásával halad előre. 1841-ben 5000 lakosa volt. 1861-ben 110,000, kikből európai 1557, a többi kínai, persa és tatár; az említett évben 1534 gőzös és bárka 875,199 tonna teherrel és 272 dzonke 160,410 tonnával fordult meg kikötőjében. 1872. februárban 250,000 lakosa volt, ezek közt 7500 európai; a hajók száma 2000-en felül. Dzonokék 1500-an; szampó mintegy 4000.

Hong-Kongnak meglepőleg szép fekvése van; a magas hegysek körben fogják körül, s azok lábainál mint óriás tó terül az öblök, a hajók és csolnakok ezreivel; a rakpart pedig lepve van dolgozó és lézengő munkásokkal, hordozókat vivó kulikkal s a kikötött szampók lakó emberek nagyjával és aprajával; a rakpart gránittal van burkolva és 3 mérföld hosszan nyúlik el a China-Indus társulat czukortisztító gyáratól a matrók tanyájáig. A rakpart feletti tér széles, úgy hogy a nagy számú járó-kelők mellett egy rakás piaci árús, sőt a jövőben épülő vaspálya is megfér. — Az első sor kis emeletes házvonat, nagy részt raktárakul szolgál, melyekbe a világ minden részéből érkezik és belőlök vitetik ki jószág. E vonalt „Práya“-nak nevezik, mely nyugoti, közép és keleti Práyra oszlik; s végig vonul mind a 3 városrészen: Wanchain, Victorian és Sowkewan, melyhez két év óta egy 4-ik iparkodik csatlakozni Aberdeen kínai telep.

A város nagy része a hegyek oldalára van építve, mert a sziget csupán csak hegyekből áll; a mi kevés lapja a hegylábaknál elterül: az vagy a tengerbél, vagy a hegy kövei helyén, melyeket az épületekhez használtak fel, került ki, roppant költséggel. A hegyoldalak pedig a zúgó patakok és tropikus esőzuhatok, valamint a kőmások ellen nagyszerű mellvédekkel, burkolatokkal és csatornákkal védve; ezek valamint az utcákhoz vezet és az épületek alja is, mind gránitból faragva, melyet a hegyes vonalban nyitott kőbányák dűsan adnak. Hong-Kong nagyrésze két emeletes nyílt verandás oszlopzatok házákból áll; s széles utcái a hegy oldalán húzódnak el, a keresztbe metszők pedig a hegyre felkapaszkodnak, melyekhez lépcsőzetben vagy pedig gyalogzóva tekerőző kocsitton juthatni. — Ezek fölött a kiemelkedtebb pontokon pompás villák és a gazdagabb angoloknak és konzulátusoknak kényelmes házi vannak, gyönyörű parkoktól körítve. Hong-Kongnak légszuszvillagítása 1864-től, csatornázata 1850-től óta, vízvezetéke 1860-tól van. Nagy számúak jótékony intézetei, iskolái; jeles rendőrséggel bír vízen és szárazon; vízi és száraz erődökkel van ellátva; távsürgöny-összeköttetése van a belfölddel, Japánnal és Európával. A hegyes oldalán csatában áldoztak fél éleket; a városban is három díszes emléke van emelve a kínaiak ellen hősiessen elesettek számára.

A kereskedelmi nyelv az angol lenne; így kezesnek is azt a kínaiakat tanulmányozni, de mindármált mégis csak a kínai szerepel fő nyelvként, mert mindenütt kínaiat látsz eladón. vevőül, mint járó-kelők, s azok modorát, szokásait még a boltokról hosszan lefénygő ezimereken s lámpákön is, úgy hogy Hong-Kong voltaképp kínai városnak tekinthető, bár angol tulajdon. Még a

lég is kínai, mákonyos, mámorító illatú boltok, házak s emberek mellett elmenve, mindenütt mákony, szandál, káinfor és tea szag csap meg.

Magas, szellős oszlopzat, nyílt folyosók vezetnek kétfelől az utcán, a házak alatti boltok előtt, s a nyári hős melegben jól esik a kínai közönségnek — lévén fedetlen fölvel és leborotválva egész a fejétől, hol egy kis czopfnak valót haj teng — ott le s fel andalogni, kezében az örökösön mozgó legyezővel; valamint a szárnyas ing ujjú, bőgatyajú s pici lábú nőeknek is ámorlyogni. — Ez épületek európaiak tulajdonai, de kínai építész és dekorator műve; a valódi kínai épületek azonban, melyeket Cantonban jártom-ban láttam, egészen elütnek ezektől, mind anyaguk, mind alakjuk és beosztásuk által; ott az utcák székek, sőtétek, és szabálytalanul görbék, alig fér el rajtok egy hordozók s két ember egymás mellett, s mégis zsufolva vannak boltokkal, s a boltok előtt zöldség-, gyümölcs-, hus- és tézsa-áruló kalmárokkal és tolongó járó-kelők népséggel, s az utcák mellett sártelepeken, szemétdombon keresgélő kutyákkal. Mérföldek hosszán ily jelenetekkel és a keresztvények iránti gyilkoló gyűlölettel találkozol.

Hong-Kong berendezése az angoloké, s innen van, hogy szépség tekintetében sok európai várossal is versenyezhet, de a benne lakók kínaiak öltözékeikben, szokásaikban s nyelvezetekben.

Több kirándulást is tettem Hong-Kongból a környék érdekesebb pontjaira. A 120 mérföldes Cantonba, mely tiszta kínai város, s idegen elemet nem hagy maga közé vegyülni. Itt már mind az építészet, mind a szokások valódi kínaiak. Az utcák székek és végtelen hosszúak, ház az egész város; a mellék utcákban vannak az iparosok, selyemszövőök. A város széle konyhakertekkel van körítve, mely kétféle, vízi és száraz-földi, — a lakosok közül is több mint 40,000-en laknak a vizen dzonokékon és szampókön; míg a városban a szárazon 1,200,000 lakos van, mind kínai; az idegent gunyolják, előlük az anyák a gyermekeket eldugják, sőt maguk is a nők elfutnak.

Cantonon kívül meglátogattam még Makaót is; ez egy régi, csendes portugál gyarmat, melynek portugál része kihalt s most már egészen kínai város.

Sz. Török János.

Északamerikai lapstatisztika.

A „New-Yorker Journal“ érdekes kimutatást közöl az Észak-Amerikában megjelenő lapokról. Az Egyesült-Államokban megközelítőleg 5300 hirlap jelenik meg; biztos számot nem lehet írni, mert naponként száz meg száz lap születik, de sok egy-két nap múlva meg is szűnik. Delaware államban a legkevesebb hirlap van, száma csak 13; New-Yorkban legtöbb jelenik meg: 806; Uj-Angliában a napi sajtó mégis a leghatalmasabb, s az egész államban sokkal nagyobb számban van elterjedve, mint a többiben. New-Yorkban egy heti helyi-lap körülbelül 700, Uj-Angliában 1000, a Mississippivölgyében 330, délen 250 példányban adatik ki. Összesen 550 napilap van, melyek 200 egész száz-ezer példányban jelennek meg. New-York állam a sajtó központja; van 32 napilapja, melyből 6 német, 2 francia, 1 svéd, — s a többi angol nyelvű jelenik meg; ezeket évenként 222 millió példányban adják ki, s a hirdetések 87 millió dollárt jövedelmeznek. A felhetti, heti, hónapi és évnegyedesidőszaki lapok egy év alatt 156 millió példányt tesznek. 17 millió dollár értéket képviselnek.

New-York után a hirlapok a legnagyobb számmal jelennek meg Philadelphian, s e város a leggazdagabb hetilapok és folyóiratokban. A harmadik hely a lapok mennyiségét tekintve — Boston illeti meg, bár minőségire jobb lehetne. A lap-alapítás és kiadás itt szintén az üzleten alapszik s ezért virágzó is, azonban Chicago, melynek kereskedelme hat államra kiterjed, nem sokára fölül fogja mulni. Chicago ép úgy urálja nyugatot, mint New-York keletet, s lapjai szerkesztvék és hirdetésekkel telvék. Illinois államot a lapok sokaságát tekintve, a harmadik rang illeti meg, bár kevésbé népes, mint Ohio; ezután Pennsylvania következik. A déli államoknak kevesebb s jelentéktelenebb hirlapjai vannak. A Csendes tenger partján a csekély népség miatt nem igen van alkalom nyereséget ígérő lapok kiadására, azért a hirlap-üzletet egészen San-Francisco monopolizálja.

Nyelve név: Amerikában jelenleg 356

német hirlap van, legtöbb Pennsylvaniában. Az Egyesült-Államokban és Kanadában 48 francia lap jelenik meg. A svédok és norvégoknak 15 lapja van, ezek közt 1 napilap. A holland nyelvet 200 év óta beszélik Észak-Amerikában, mégis két napilap sem birt fölnálni. Ez annyival inkább csodálatos, mivel a holland elem azelőtt itt fontos szerepet vitt, s 1770 körül az angol és holland nyelv egyenlő rangban álltak. San-Franciskóban most egy orosz- és angol nyelvű, s egy kínai és angol nyelvű lap is jelenik meg, ezenkívül pedig 4 olasz 3 északi olasz, 10 spanyol és 2 cseh lap.

A következő táblázat érdekes kimutatást ad:

Állam vagy vidék.	Népeség.	Lapok száma.	Olvasók száma.
Alabama . . .	962,201	70	13,774
Arkansas . . .	435,450	43	10,126
Kalifornia . . .	379,994	142	2,676
Konnectikut . . .	460,147	68	6,767
Delaware . . .	112,216	13	8,709
Florida . . .	140,424	22	6,383
Georgia . . .	1,057,256	89	11,878
Illinois . . .	1,711,951	425	4,628
Indiana . . .	1,350,428	224	6,325
Jowa . . .	674,699	199	3,390
Kansas . . .	107,206	63	1,702
Kentucky . . .	1,155,684	79	16,509
Louisiana . . .	709,002	77	9,200
Maine . . .	628,279	59	10,646
Maryland . . .	687,049	88	7,807
Massachusetts . . .	1,231,066	238	5,335
Michigan . . .	749,112	187	4,006
Minnesota . . .	172,023	30	2,150
Mississippi . . .	791,395	76	10,410
Missouri . . .	1,182,012	214
Nebraska . . .	50,000	26	1,900
New-Hampshire . . .	326,073	51	6,394
New-Jersey . . .	672,036	111	6,054
New-York . . .	3,880,735	805	4,815
Észak-Karolina . . .	992,622	57	17,415
Ohio . . .	2,339,502	360	6,498
Oregon . . .	52,465	18	2,804
Pennsylvania . . .	2,906,115	499	5,846
Rhode-Island . . .	174,620	24	7,276
Dél-Karolina . . .	703,708	52	13,276
Tennessee . . .	1,109,801	78	14,229
Texas . . .	304,215	86	7,026
Vermont . . .	315,098	41	7,685
Virginia . . .	1,100,000	77	12,887
Nyugat-Virginia . . .	50,000	46	10,870
Wisconsin . . .	775,871	179	4,335

Arizonában van 1 ujság, Koloradóban 9, Dakotában 3, a kolumbiai kerületben 17, Idahoiban 11, Uj-Mexikóban 2, Utahban 4, Washingtonban 9, Wyomingban 9, Uj-Braunschweigben 21, Uj-Skóciában 24, Ontarióban 174, Quebecben 70, Angol-Kolumbiában 2, Uj-Foundlandban 12, Prinz-Eduards-Islandban 13.

A lapokba fektetett tőke 96 millió dollárra rug; a szerkesztők száma 11,000, a nyomdászoké 23,000.

Öt hét léghajón.

(Utazás Afrikában.)

(Folytatás.)

Fergusson egy cseppet sem látszott meglepetve lenni, a mint barátja Dick, utra készen, szobájába lépett. Várta, sőt bizton számított rá. Számított régi ígéretere, hogy utitárs lesz. Dick, a mint ezt hallotta, csak elvitotta a száját s elfelejtett minden érveit, melyekkel a merénylet ellen küzdeni készült. Barátjának biztosságra lefejeverte. Lassanként mégis magához tért s összehátrált ellenét. Hiába. Sámuel azok mindeniket meg tudta érteníteni. Ő minden jól elgondolt s részletesen kidolgozott magában. Léghajójának szerkezete a tudomány eddigi vívmányait saját elmés föltalálással egyesítette. A kiindulási pont és az utazási idő megválasztása a légköri tűnények teljes ismeretére s számba vételére volt alapítva. Az eddigi utazások és fel-fedezések eredményei, a lehető legpontosabb térképekbe összeállítva, kellő tájékozottságot nyújtottak. Egyszóval, minden előrelátva, mindenről gondoskodva volt. S Kennedy Dicknek, barátját a nyaktörő vállalatról lebeszélte nem tudván, csak kettő közt maradt választás: velem menni utitársul s részt venni veszélyeiben és dicsőségében, — vagy hagyni őt magára. Barátságba nem habozhatott a kettő között. Ő nem élt külön életet, nem alkotott külön egyéniséget: ugy szólt, én bele volt olvadt barátja lényébe. Megadtá magát.

Mondtuk, hogy Fergusson tudornak barátján kívül egy inasa is volt: a becsületes, hű Joe, gazdájának keze-lába, mindenes, valódi árnyéka. Bezzeg ő, a mint noszt vette ura terveinek, egy percig sem kétkedett, hogy ez őt is magával viendi. Ha ő nem képzelte magát gazdájára nélkül, tudta, hogy ez sem lehet el nélküle. Mint önként érthető, sőt kétségsbevonhatlan dolgot tekintette, hogy a tudor ur őt magával viendi, nekem a hajón Zanzibar szigetéig, hanem a léggömbbe az expedicióra is. Ez tőle nemcsak hűség, annál kevésbbé volt önfeláldozás. Ő nem is gondolt veszélyre; képzelné sem tudta, hogy veszély leheszen ott, hol dr. Fergusson van, a hol ő intézkedik. Előtte csak természetes volt, hogy ha ura egy érdekes kirándulásra, sétára, vadászatra, utra megy, a mi hosszabban fog tartani, inasát is magával vigye, hogy legyen a ki megfőzze theáját, kitisztítsa ruháit s megtöltse puskáját. Ha tudta vagy gondolta volna, hogy talán nyakával játszik: azt színtugy a szolgálathoz tartozónak tekintette volna s észbe se jutott volna, hogy valami különös érdemet csináljon belőle magának.

A becsületes Joe, a szabatisztogatás közben meg-megállott, kezében a porolóval s figyelve hallgatta a tudór és Dick vitaközösait, tervezéseit, a mint kezökben a térféppel, az ut lehető vonalait s irányát számították. Ő, a jámbor, nem számított semmit. Ő tudta, s azon nem is kétkelhetett, hogy a mit ura tervel, annak sikerülni kell, s a mibe a dicső dr. Fergusson Sámuel fog: az csak jól tölthet ki.

Második fejezet.

melyben az olvasó még a terv némi részleteivel s az előkészületekkel ismerkedik meg.

Kennedy Dick azért, hogy megadta magát, mert tudós barátja őt minden ellenvetésből kiforgatta s egyelőre már nem is tudott mit felelni neki, még koránsem mondott el egészen az ellenállásról. Minél többet gondolkodott s mind jobban összeszedte magát, annál több nehézséget tudott támasztani, melyek mind oda irányultak, hogy a vállalatot a természet törvényeivel ellenkezőnek, s így kivihetetlennek bizonyítsák. E tárgyalások alkalmat adtak Fergussonnak, hogy terve részleteit minden irányban kifejtse barátja előtt.

Fergusson nem ok nélkül, nem szeszélyből választotta a léghajót utazása eszközüül. Elődei, kik Közép-Afrika kutatására indultak, vagy eredménytelenül, félútról tértek vissza s a le nem győzhetett természeti nehézségek miatt, vagy gonoszul elveszve lakoltak vakmerőségükért. „Ha léggömbünket szerencsétlenség éri, mitől azonban nem félek — mondá a többi közt, — ha leesünk: ott vagyunk mint a közönséges uton indult utazók, semmivel sem rosszabb helyzetben; egy részét utunknak legalább megtettük baj nélkül. De ha szerencsétlenség nem ér, s léghajóm elég jó, hogy ezt tehessen föl, mennyi előnyünk elődeink fölötte! — Ha forróságunk van: főlebb emelkedünk; ha fázunk: alább szállunk. A vad folyamok árjai, a járhatatlan rengeteg erdők nem hátráltatnak utunkban; a hol meredek mélység ásit alattunk, veszély nélkül szállunk át fölötte. Csak ugy lebegünk az életünkre áhító vadak kunyhói vagy városai felett s nyilaik mélyen alattunk zúgnak el. Aztán nem is fáradunk el soha, sem távollágban, sem hegy-mászásban, sem a sivatag homokjában, sem az erdők összenőtt s kuszták botjájában. Kényelmes, pompás, fenséges utazás lesz ez!”

Dicknek mindig voltak aggodalmái. „Ha látni akarod a vidéket, mondá, ha a talajjal, terményekkel, helyekkel, telepekkel, egyszóval, ha Afrikával meg akarsz ismerkedni, pedig ezt akarod, nemde . . . ?”

— Természetesen! — hagyta rá mosolygva Fergusson.

— Akkor le-le kell bocsátkoznod; ez pedig a léghajózás ismeretes törvényei szerint csak a gáz dúsításával történhetik meg. Ha gázodat elvesztet: fenéken maradtál s nem tudsz ismét fölemelkedni. Akkor haszontalan egész léghajó-készületed. No’?

— Kedves Dick barátom, csak egy szót szóllok. Nem fogok elveszíteni egy szemernyt, nem egy parányt is a gázomból.

— S pedig leszállasz?

— A hányszor csak akarok.

— S hogy éred ezt el?

— Ez az én titkom. Bizzál jelszavamban: „Excelsior!”

— Szép, szép; — mondá fejcsóválva a skót. — Hogy leszállunk egyszer, azt hiszem. Leesünk; de aztán nem is kelünk föl több: t: összezúzzuk magunkat.

TÁRHAZ.

Irodalom és művészet.

(Ballagi Aladáról) egy terjedelmes kötet került ki a sajtó alól Légrady testvérek kiadásában. „A magyar irodalmi testvérség története, különös tekintettel a múködésére” cím alatt, a fiatal szerző, nagy gondal gyűjtött és sok részben új adatok alapján, ez egész kor irodalmi viszonyait ismerteti. Két részt lapunk is között mutatvány gyánant, s miután a mű teljesen előtünk fekszik, tartalmát egészben is elsoroljuk: A testvérség története Mária Terézia előtt és alatt. A magyar testvérség irodalmi működése. Ki volt a francziás irodalom megkezdője? A triász: Orczy, Bessenyei György, Barcsay. A francziás iskola folytatói. (Anyos, Baranyi László, Laczkovics János, gr. Rhédey Lajos, mint eredeti írók; Bárczy, Naláczy, Cziráky, Farkas Antal, Harsányi Sámuel, Bessenyei Sándor, mint fordítók.) A testvérség törekvése magyar tudóstársaság alapítására. A francziás irodalom áttekintése. A magyar testvérség II. József alatt. A lengyel gárda. A testvérség II. Lipót alatt. A nádori gárda. A nádori gárda története. A magyar nemes testvérség története II. Ferencz trónra léptétől eltérőléseig. (1792-1848.) A testvérség szervezete bel- és kültele. A testvérség jelenleg. Magyar nemes testvérségi okmányok. A Bessenyei családra vonatkozó iratok. A testvér intézményre és irodalomra vonatkozó végzetések. Hét magyar ezrednek az 1790. országgyűlés elé terjesztett kérvénye, a hadsereg magyarosága érdekében. A magyar gárda létszáma különböző időszakokban. — Az egész mű 446 lapra terjedő nagy nyolczad alakban és csinos kiállítással jelent meg, s a komoly tanulmányozás és így kimerítő tárgyalása a felvett kérdések, nagy dicsőretére szolgál a fiatal szerzőnek, kinek könyve önmagáért is megérdemli az elterjedést és elismerést. Ára 3 frt.

Table with 2 columns: Name and Weight. Items include Fergusson (135 font), Kennedy (153 font), Joé (120 font), A két légömb (1160 font), A csónak és kötelei (280 font), Kézi eszközök (190 font), Élelmi szerek (386 font), Viz (400 font), A bádóg szekrények és csövek (400 font), A köneny sulya (276 font), Ballast (200 font), Összesen (4000 font).

Igy volt felszavta a gömb emelőreje által elbirható suly.

Február közepére az előkészületek be voltak fejezve. A légömb elkészült s a rá alkalmazható legnagyobb feszerővel tett próbát is szerencsésen kiállotta. Joé nem tudott hova lenni örömeiben. Kennedy is kezdte már hinni, hogy csakugyan lesz a dologból valami. Fergusson csak dörzsölte kezét, mint oly ember, aki előre bizonyos a maga dolgában.



Öt hét léghajón: A három utitárs.

Egyveleg.

(Történelmi nevezetességű fa.) Mexikó szomszédságában a mult nyár elején Amerika egyik legnevezetesebb történelmi erekléjét pusztította el a tűz, t. i.: azt a nagy régi, mohlepte ciprusfát, melyet az utazók „Arbol de la Noche Triste” („a szomorú éj fája”) név alatt olyan jól ismertek, s mely alatt, miként a mexikóiak állítják, Korteaz az aztékek által történt megveretése után az 1520-ik év jul. 1-ének éjét töltötte. Nem lehet tudni, hogy szándékosan gyújtották-e meg a fát vagy véletlenül fogott tüzet. E ciprus fájának legnagyobb példányai közé tartozott. Az utazóknál állt. A törzsenek egy részét pár év előtt levágták. A madridi tengerészeti múzeumnak küldötték, hol azt nagy gondal őrzik. („Times.”)

Nem esünk le. — De hátha leesünk. — Nem esünk le. Ez világszóval meg volt mondva s Dicknek meg kellett rajta nyugodni. Fergusson azonban, míg barátjával ily könyveden beszélt, komolyan folytatta előkészületeit is. A légömb készült és pedig a leglekiismeretesebb számítások alapján. Fergusson, hogy a gömböt tulságos nagy terjedelművé ne kelljen tennie, elhatározta, hogy azt köneny- (hidrogén-) gázzal tölti meg, mely 14 1/2-szerre könnyebb a levegőnél. E gáz előállítását nem jár nehézséggel, s legalkalmasnak bizonyult a léghajózási kísérleteknél. Pontos számítások után kintit, hogy a három utas, s az utra nélkülözhetetlen dolgok, továbbá magának a légömbnek összes sulya 4000 fontra tehető s tehát a léghajóba zárt könenynek ennyit kell emelnie. Ki kellett tehát számítani a köneny mennyiségét s térfogatát, mely ennyi sulyt emelni képes legyen. 4000 font sulynak a közönység levegőből 44,847 köbláb felel meg. Ha most egy ily térfogatu gömböt, melynek légtartalma 4000 fontot tenne, közönység levegő helyett a 14 1/2-szerre könnyebb köneny-gázzal töltenek meg, az csak 276 fontot fog nyomni, s így a különbség a köneny s ugyanannyi levegő közt 3724 font lesz. E különbség képviseli a légömb emelkedési képességét.

De ha a mondott térfogatu gázt mind bele szorítanak a gömbbe, az ezt egészen megtölténi; ezt azonban nem szabad tenni; mert a mint a légömb magasabbra s ritkább levegő-rétegekbe emelkedik, csekélyebb levén a külső levegő nyomása reá, a köneny-gáz terjeszkedni igyekezik s szétrepesztené a légömböt. Ez okból a légömböt rendszeren csak két harmadrésnyire szokás megtölteni.

Fergusson tudor azonban, bizonyos, csak általa ismert okból, elhatározta, hogy légömbjét csak félig tölti meg a gázzal; mivel pedig 44,847 köbláb hidrogént kellett magával vinnie, annál fogva légömbjének körülbelül két ekkora térfogatot kellett adnia.

Légömbjét a tapasztalatilag legelőnyösnek bizonyult hosszukás alakra készítette, hogy magassága 75, szélessége 50 láb levén, ezzel mintegy 90 ezer köbláb térfogatu tojásdad légömböt nyert. Ha két légömböt készítettetett volna egy helyett, azzal azt az előnyt nyeri, hogy ha egyik elpattan is, megmarad a másik. De másfelől a két gömböt összekötve, egyenesen kormányozni felette nehéz, majdnem lehetetlen lett volna. Oly gondolatra jött tehát, mely a két külön gömb előnyt biztosítsa számára, annak hátránya nélkül. Két gömböt készítettett ugyanik, de egyiket nagyobbra s a másikat ebbe bele foglalta, úgy hogy sajáték csak egy, de kettős borítékú gömbje legyen. A belső légömb magassága csak 68, szélessége 45 láb, s így térfogata 67 ezer köbláb volt; ennél fogva a külső gömb által zárt gázban szabadon uszhatott; a belső gömbből a külsőbe pedig csapó ajtó nyílt, mely a kettő közt, szükség esetére, közlekedést engedett. E készülék azt az előnyt nyújtotta, hogy — ha lejobb ereszkedés céljából — a köneny egy részét ki kellett eresztetni, csak a külső gömbből ereszténének ki, s ha abból mind kiereszténék is a könenyt, a belső gömb azért érintetlen maradna; akkor a külső borítékot, mint felesleges és alkalmatlan sulyt, el lehetne távolítani s a belső légömb, tele fujva maradván, nem fogná fel annyira a szelet, mint a félig telt gömbök szokták. Még szerencsétlenség esetén, ha a külső gömb sérülést vagy repedést kapna, a belső óva maradna.

A kettős légömböt guttaperchéval bevont lyoni tafatából készítették. Az így elkészített szövetet sem nedvesség, sem levegő, sem savany nem támadja meg, a belezárt gáz sem. A mellett a gömb felső sarkán kettős borítékot adtak a kelmének, mivel minden feszerő ugyszólván oda központosul. Maga a boríték sulya, minden kilencz négyzetláb területben fél font levén, miután a külső gömb felülete mintegy 11,600, a belső gömbé 9200 négyzetláb volt, az egész kettős boríték sulya 1160 fontra ment. A légömbhöz akasztott s az utasok és podgyászuk elhelyezésére rendeltetett csónak, annak erős és biztos kötelei; továbbá négy, a tudor által különös czelokra készített bádóg szekrény s azokhoz való sajtások és alaku csövek; az utra viendő viz és élelmiszerek, fegyverek, hűv- és légsúlymörök s egyéb kézi eszközök, egy kifeszíthető vízsonernyő, mind a szükségesekre szorítva, de mégis elegendő mennyiségben voltak sulyaik szerint kiszámítva. Gondoskodva volt végre, a minden hajózáshoz szükséges altherről (ballast) is, váratlan esetekre, — melyekre azonban Fergusson

sére. Miután több évig atheni követ volt, Abdul Aziz hasonló minőségben Sz. Pétervárra küldte, hol a czárnál, valamint az orosz előkelő társaságnál kedvező fogadtatásra talált. Hanem az északi éghajlatot a meleg nilusi ország fia nem viselhette el. Ő 1860-ban visszavonult Párisba, hol — tetemes vagyonnal bírván — a szépművészetek iránti szeretetének élt; az ő képes rnoka Franciaországban egyike volt a legkitünőbb magánygyűjteményeknek. Mint diplomata, Párisban keveset tett. 1863-ban visszatért Konstantinápolyba, s a külügyminiszterium al-államtitkárává nevezetett ki, mely állásába számos bizonyítékát nyerte a szultán bizalmának. Két év múlva Porta Bécsbe küldte a nagyköveti állomásra; az ottani diplomatai körökben nem annyira éleslátása, mint inkább megnyerő társalgási modora és vendégszeretete miatt szerették. A külügyi hivatalban és az udvarnál a Potra képviselője kedves egyéniség volt. Az életvidor pása nem árult el kiváló szellemi adományokat, hanem nem lehetett töle elvitatni bizonyos helyes ösztönt s a politikai viszonyok beható ismerését. Khalil pása élénk rokonszenvvel viseltetik Magyarországra iránt.

(Érdekes ajándék.) Olaszország „istenfőlköthikusai” ritka emlékek szándékoznak meglepni IX. Pius ő szentségét. Ez egy diszkönyv leand „Album della Breccia” címmel, mely egyegy példányt fog magában foglalni mindazon bankjegyekből, melyek 1866-tól 1872 ig Olaszország területén forgalomban voltak.

(A pápa halála körüli szertartás.) Ha a pápa meghal, a hivatalos szertartás, melylyel a holttest körül eljárnak, a következő: Legelőször is értesítik a bibornok-kamarást, s ez néhány praelatus kíséretében megjelenik. A pápát háromszor nevével szólítja, s ha nem kap választ, odahoznak neki egy oleafántos-nyelű ezüst kalapácsot, melylyel háromszor kopogtat a holttest homlokán. Ezzel a pápa halála konstátálva van, törvényes jegyzőkönyvet vesznek föl s először is a római szenatort értesítik, ki most előjön a mellékszobából, a melyben várakozott. A bibornok most eltöri a halászgömböt és a szenator ezt mondja: „Ettől kezdve átveszem a Róma fölötti parancsnokságot.” De a valóságban nem veszi azt át, hanem megelégszik azzal, hogy visszatér a Kapitoliumba s ott meghuztatja a nagy harangot, melynek szavára aztán Róma összes harangjai felelnek. A Kapitoliium nagyharangja, mely a pápa halálát hirdetni szokta, ugyanaz, melylyel a karneval is jelentik.

(Persiai törvény.) Berlinben egy Yohann nevű lelkes tartózkodik, ki Persiában, Oroomiában született és a Sier hogyi iskolában misszionáriussá neveltetett. Berlinben most segélyt és tanácsot keres, keresztény testvéreinek jó szivére számítván. Ugyanis két év előtt elveszté atyját, ki sok gyermeket és 1550 tallérnyi adósságot hagyott hátra. Persiában még most is főnáll a törvény, hogy az örökös, botoztatás terhe alatt, köteles az atya, illetőleg az anya adósságait kifizetni. E büntetést a hitelező jelenlétében addig folytatják, míg ez vagy megkönyörül rajta, s az adósságot elengedi, vagy mig egy részt vevő lélek jön, s tartozását kifizeti, avagy mig az adós ki nem adja lelkét a botozás alatt. Yohann lelkes most azért utazik, hogy az említett öszegyet a kegyes hívek adakozásaiból előteremtse.

(Az omnibuszok történetéből.) A társaskocsi, vagy mint általában nevezik: omnibusz, francia találmány. Az első omnibusz-társulat kétszáz év előtt alakult Párisban. XVI. Lajos egy rendeletet tett közzé, mely szerint az omnibuszoknak bizonyos órákban a város egyik végétől a másikig, közönységgel vagy közönység nélkül, pontosan közlekedniök kell. Elnevezték ezeket öt garasos kocsiknak; minden kocsiban nyolcz ember foglathatott helyet. Az első omnibusz 1662. márcz. 18-án kora reggel robogott végig Páris utozáin és sokáig, mint valami osoda, bámulatott. Senki sem akart más kocsin menni, csak az omnibuszon. A gazdagok elfeledték saját fogatjaikat, csakhogy e különös alkotmányon tölthessenek néhány perczet. Maga XVI. Lajos többször megállította és felszállt belé.

Nemsokára azonban, mint minden a világon, az omnibusz is elvesztette ujdonsága ingerét és várársát, a gazdagok ujra használni keztek saját fogatjaikat, s a nagy tömeg előtt teljesen megszokottá lett, de különben is sajnálattal rá pénzüket, annyira, hogy a társulat megbukott. A növekvő forgalom később ujra szükségessé tette létezését s a társulat 1827-ben ismét megalakult. Az „Entreprise générale des Omnibus” nagy jövedelmek bányája lón. Két évvel később Londonban is meghonosították az omnibuszokat.

(Ribáry Ferencz) „Magyarország történetét” és egy másik füzetében egy „Kis földleírás” adott ki fő tekintettel a magyar korona országaira. Mindkettő elemi és felsőbb népiszkolák s a történelem meg ezen kívül polgári iskolák számára is van készítve, s a földrajz s a szükséges ábrákkal is kellően el van látva. Ára a történelemnek 23 kr., a földrajznak 30 kr. o. é. Mind a kettő Heckenast Gusztáv kiadása.

jelent meg a „Módszeres vesetérkönyv a népiszkola mennyiségtanához” című dolgozat második füzetete, melynek ára 80 kr. Mig a „Számítani példatár a népiszkolák használatára” már a harmadik füzetnél jár s népiszkolai tankönyveink jobbait segíti szaporítani. Ára 25 kr.

(Magyar olvasókönyvet) adtak ki Bodnár Zeigmond és Iványi István tanárok a középtanodák I. és II. osztályai számára. A munka gondosan van összeállítva és gazdag tartalma a prózai olvasmányokban. Kár, hogy a felvett versek nagy része gyarló rimfaragók műve, kik a gyermeki kedély és eszmévilág számára még kevésbé tudnak irni, mint felnött emberek gyönyörűsége. A könyv Aigner Lajos kiadása. Ára 1 frt 20 kr.

(Kárpáti Endre) képezei tantárolt Aigner Lajos kiadásában megjelent: „Vezetkönyv a népiszkolai irálygyakorlatok kezelésére példatarral, tanítók és tanítójelöltek számára.” Ára 2 frt.

(Örvendeles jele) az irodalom iránt való érdeklődésnek, hogy a Kisfaludy-társaság klaszikai kiadványai vagy éppen elfogytak vagy már csak kevés példányban találhatók. Puskin „Anyegin”-je már közel másfél év óta nem kapható. Camoens „Luisiada”-jéért a braziliai konzulnak a társaság titkárához kellett fordulni, s mint halljuk, Molière színműveinek első köteteti is elfogytak. E kiadványokat a könyvtárosoknál folyvást keresik, minél fogva azokból új kiadást kell rendezni.

(Benczur Gyula) festész hazánkfia Münchenből a bécsi havi múkiállításba egy nagy történelmi festményt küldte be. Tárnya „XVI. Lajos és Mária Antoinette Versailles ostroma alatt.” A képet igen dicsérik.

(Szerkesztő - változások.) A „Szombati Lapok” szerkesztését Simonyi Ernőtől a lap eddigi főmunkatársa Erdei Bódog vette át. — A „Magyar Állam” szerkesztésétől b. Jósika Kálmán, megromgált egészségé folytán visszalépné, dr. báró Hornig Károly lett e lap felelős szerkesztője.

(A „Kis Ujság”) czinü képes gyermeklap most már könyvvalakban jelenik meg havonként kétszer. Az ügye kis lap sok jóra való olvasmányt tartalmaz a gyermekek számára. Bátran ajánljuk a 8-13 éves gyermekek szülőknek figyelmébe. Dolinay szerkeszti, kihez az előfizetési pénzek küldendők. (Vas-utca 11. sz. a.)

(Szinházi lap.) Miklósz az ideiglenes népszínház megnyitótól kezdve a szinlapok helyett naponta egy kis színházi hírlapot ad ki, mely a magyar szinlapokon kívül híreket és egyéb apróságokat is fog közölni. Szerke-ztője Erdős Béla lesz.

(A protestáns hetilap”) mint Balogh Ferencz és Tóth Sámuel Debreczenből jelentik, október elejéig csak kevés előfizető érkezvén, az előfizetéseket határideig decz. 15-ig meghosszabbítatják s a lap újévkor szándékozik megkezdeni pályáját.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémiája) a nyári szünet után újabb munkálodását okt. 7-án egy rövid öszes ülésel kezdette meg, mely az ugynevezett folyó ügyek elintézésére volt szánva. Csengery Antal elnökölt s néhány üdvözlő szóval megnyitván az ülést, Arany János főtitkár tette meg jelentéseit: A new-orleansi akadémia titkára tudja, miről még eddig nem vala tudomásunk, hogy Vallas Antal hazánkfia s akadémiái tag, ott már három évvel ezelőtől, 1869. júliusban meghalt. Magyar László, Afrikában elhalt honfitársunk irodalmi hagyatékaira nézve, melyek iránt az akadémia a portugali kormánytól igyekezett valami nyomra jutni; a portugál kormány tudatja, hogy a kutatásának még eddig semmi sikere, de a keresést ezután is folytatni fogják. Rónay Jácint osztálytitkár az állomárol lemo dasát jelenti be, miután ő Felsége családí körében hosszabb ideig fog igénybe vétetni szolgálata. Az ujosztálytitkár megválasztása a jövő évi nagygyűlésen fog megtörténni, s addig az eddigi helyettes, Frankl Vilmos végzi a teendők. Vitkovics Miklós ur Eszék-ről följárulja az akadémia részére Vitkovics Mihály ismert nevű költőnk és tudósunknak 1813-ban készült sikerült arcképet. Közösönítel elfogadták. Bassano olasz város meghívja az akadémiát Brocchi természettudós (bassanoi szülött) szüle-

tésnapjának százados ünnepélyére, okt. 15-ére. Az amerikai Egyesült-Államok földművelési osztálya az akadémiának gazdasági kiadványait, a velenzei „Archivo Generale” pedig a történelmi kiadványokat s főleg a monumentákat kéri. A moskai régészeti társulat megküldi az 1874 ben Kiewben tartandó régészeti kiállítás programját. Az öszes ülés ezzel befejeztetett, s következett az első osztály rendezése. Az elnöki széklet Csengery átadta Toldy-nak, Selenássy Sándor pedig elfoglalta az olvasó asztalt s az ocsus igerogozásról értekezett. Utána Fogarassy János mutatá be Balint Gábornak a szünetdők alatt érkezett leveleit, melyeket részint Asztrakánból irt, részint Pétervárról, hová e nyáron ismét visszatért. Fogarassy ösztönzésére elhatározta magát, hogy a jövő télen Sziberiánál elindul a sinai mongolok közé, ezek nyelvét a nép között elajátítani s ezzel tetőzni be a mongol és kalmuk nyelvek körül eddig szerzett tapasztalatait. De ez a nagy ut nemcsak sok törődésbe, hanem sok pénzbe is kerül, a melylyel előre el kell látnia magát, mert ezután alig találhatna módot, pénzt küldetni maga után. Fogarassy melegen ajánlá a szép készütségek ifju magyar nyelvész tereng, melynek kivitele nem is kíván új áldozatot. Csak arról van szó, hogy azon öszeg, melyet ez évre már ki is fizetett Balintnak az akadémiá, s kiltátsába helyezte a jövő évre, egyszerre két évre szavastassák meg. Maga Fogarassy, ki Balint uti költségeinek felét eddig is viselte, kész egy-egy évre 400, tehát öszesen 800 rubelt (mintegy 1200 fót ezüstben) február hóban egyszerre letenni. Kéri az akadémiát, hogy szintén szavazza meg a két évi öszegyet. Ez indítványt az akadémia egy rendkívüli ülésen (okt. 17-én) fogja tárgyalni.

(A múzeumi régiségjár.) mely rendszeren hűftön áll a közönység részére nyitva, most rendezés alatt van, miért is ideiglenesen hűftön a természetjár, pnteken pedig a képtár leand nyitva.

Egyház és iskola.

(Szuperintendens-beigtatás.) A pesti evangélikusok egyházában f. hó első napján ment végbe a bányakerületi új szuperintendensi dr. Szeberényi Gusztáv ünnepélyes fölvatása, mely alkalommal egy a visszalépő volt szuperintendens, dr. Székács József, mint a fölszentelt új püspök beszédeket tartottak.

(Érdekes földképi) készítet Gönczy Pál közoktatási miniszteriumi tanácsos. A földképen az iskolába járók százaléka különböző színekkel van megjelölve. A földkép a vallásügyi miniszteriumnak a közoktatást tárgyzó jelentésével az országgyűlés elébe fog terjesztetni.

Balesetek, elemi csapások.

(A madridi Escorial), a spanyol királyok híres székalotája, f. hó 2-án tömördek múkincsi-vel együtt leégett; egyedül a könyvtár egy részét lehetett megmenteni.

(Gondatlan játékl szerencsétlen vége.) Bártfárol írják, hogy ott két fiatal ember a mezőn azzal mulatozott: vajjon mikor szől magot a puska? Majd kemény, majd lágy fojtást használtak, s végül a puskacsövet félig megtölték löporral. A mint Bilovszky József, ez az egyiknek neve, a puskát eláütötte, ez oly erővel ütdött vissza mellére, hogy azonnal eszméletlenül rogyott össze. Az erre bekövetkezett vérhányás 24-óra alatt véget vetett életének. Társa szintén megsérült.

Mi ujság?

(A képviselőház) okt. 10-diki ülésében fejezte be a fölrítati vitát; 9. és 10-dikén Pulszky Ferencz, mint a fölrítati bizottság előadója, Tisza Kálmán és Simonyi Ernő mint külön fölrítati-javaslatok indítványozói, tarták meg zárbeszédüket, ezután néhány „személyes kérdésben” való fölszólalás következett, mig 11-én megtörtént a szavazás. Most a fölrítat részletes tárgyalás alá kerül, s ezután a képviselőök novemberig szünetdők kapnak vagyis adnak maguknak a szünetre.

** (As aradi vértanúk emléktünetén) okt. 6-án Aradon tartott gyászszertartásra a minoriták templomában nagyüzemű közönség jelent meg. A gyászmitét fényes segédlettel főt. Lidv Nándor mondotta. A gyászavatatra helyezett sok szép koszorút a requiem bevégezte után a honvédegy-leti tagok a közös temetőbe vitték s ott Vécsey, Lenkey és Ormay vértanúk sírjait koszorúzták meg azokkal. A városkázáról s több magánháztól mind vasárnap, mind hétfőn gyászlobogó lengett. Október 6-án Mácán, gr. Károlyi kertjében, hol Damjanics és Lahner sírjai vannak, szintén kegyeletos, de egyszerűbb ünnepély folyt le. Vörös Ignác kurticói birtokos 10—12 más odaváló hazafival rakta le a két vértanú sírjára ama két koszorút, melyet Damjanics özvegye neki e czélra Pestről leküldött volt. Az uradalom részéről a sírok szintén koszorúkkal ékítették föl.

** (As országos levéltárak egyesítése.) Országgyűlési végzés alapján a belügyminiszter szakbizottságot hívott egybe, melynek feladata véleményét adni: mikép lehessen a bécsi két kancelláriai, a kolozsvári gubernialis és budai kamarai politikai levéltárakat az országos levéltárral egyesíteni, azokat Budán ezélszerűen elhelyezni, s a tudomány számára is könnyen hozzáférhetővé tenni.

** (A királyné) Gizella és Valeria főhercegnőkkel e hó 15-én érkeztek a fővárosba, s mintegy két hónapig fog itt tartózkodni. A király fővárosunkban időzése alatt hetenként kétszer: hétfőn és csütörtökön ad kihallgatásokat, melyekre a bejelentésekre a kabinet-irodában történnek.

** (As európai trónörökösök nyelvismereteit) eléggé jellemzik a következő adatok: Rudolf koronaherceg hat nyelvet beszél, s más hármat ír. A porosz koronaherceg legidősb fia folyékonyan beszél németül, lengyelül, dánul, francziául és angolul. Humbert olasz trónutód bir minden olasz tájnyelvet. A dán trónörökös beszéli a dán, svéd, német, franczia és orosz nyelveket. Sándor császár legidősb fia, Sándor, orosz, lengyel, német, franczia, dán és angol nyelven társalog.

** (Uj szivar) jött forgalomba okt. 1-ajétől kezdve „Regalitis I. és II.“ elnevezés alatt egyelőre csak a pesti, győri és pozsonyi dohányárudaraktáraknál. A „Regalitis I.“ ára 100 db 7 frt 30 kr., 1 db 8 kr.; „Regalitis II.“ 100 darab 6 frt 40 kr., 1 db. 7 kr. Ezzel egyidejűleg felemeltetett a „Yara“ és „Yara Trabuco“ szivarok nagyban eladási árák 6 frt 30 król 6 frt 40 kr-ra; míg azok darabonkénti eladási ára érintetlen maradt.

** (Livingstone és Stanley.) Livingstone-tól egy bombayi távirat szerint levelek érkeztek f. évi jul. 2-áról Zanzibarba. A híres utazó ekkor még Unyanyembében volt, Stanley második küldeményét várva. — Stanley, Livingstone megtalálója, szerződési ajánlatot kapott Amerikából, hogy tartson ott felolvasásokat afrikai utjáról s Livingstone megtalálása felől. Ezért ígérnek neki 100,000 forintot.

** (Dr. Závori Sándor.) orvos hazánkfia, ki a nyári idény alatt Gleichenbergben méltó közkezelésben részesült, a telet, mint fürdőorvos Ajaccioban (Korszika szigetén) fogja tölteni, hova elsőrendű bécsi orvosok ajánlatára kapott meghívást. A jövő nyáron azonban Gleichenbergbe ismét visszatér.

** (Furcsa meglepetés.) Egy Temesvárhoz közel lakó földbirtokosnak volt két lova és két ökre, melyek szerinte, annyit sem értek, a menyinyit elfogyasztottak. Nem lévén ideje a temesvári vásárra bevinni őket, a lovakat egy ismerősére bízta, az ökröket pedig egy másik ismerősére, s mindkettőnek meghagyta, hogy bármi módon pénzért vagy csere után, de tulajdanak rajtuk. A földbirtokos pár nap múlva leveleket kap a megbízottaktól, kiknek egyike arról tudósítja, hogy pénzért nem adhatta el a lovakat, de becsérelte azokat igen szép ökrökrét 80 frt felül fizetéssel; a másik tudósítja, hogy az ökröket becsérelte két jó loért 50 frt felülfizetéssel. Kép-

zelhetni, mily nagy volt a földbirtokos meglepetése, midőn a birtokára hajtott állatokban saját-jait ismerte fel.

** (Orvgyilkosság.) Lukács Sándor, debreczeni háztulajdonos, Gólyás nevű lapon agyonverve találtatott. A tettesek ismeretlenek.

** (Szomorú viszontlatás.) Horváth Kálmán minorita-szerzetes néhány nap előtt feljött Aradról bátyja látogatására Budára. Nem találván ott-hon, föl akarta keresni, mint az ismerősöknek mondá, meglepni a szőlőben. Szándékát azonban nem valósíthatá, mert a szőlő bejáratánál szélhűdéstől érve, holtan rogyott össze, hol a munkából hazatérő bátyja megtalálta.

** (Halálhíradás.) Déryné Széppataki Rozália, a színművészet „régí gárdájának“ egy tagja, Miskolcon meghalt. Déryné a múlt század tizedében született Jászberényben. Pesten 1809-ben a Hacker-féle teremben, majd 1823-ban, midőn Borsodmegye hazafisága létrehozta a miskolci színházat, Miskolcon ragadta magával a közönséget művészetével. Az elhunyt művész Pesten végezte be művészi pályáját, de néhány év előtt fellépett, utoljára, Miskolcon is.

** (As Anker 1872-ik év augusztus havi üzletkimutatása.) E hóban a társulatnál benyújtott összesen 1070 bevallás 1.424,811 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 649 bevallás 1.000,813 frttal halálesetre, és 421 bevallás 424,008 frttal életre. Kiállítva lón 540 kötvény 779,700 frttal halálesetre, és 289 kötvény 343,641 frttal életre; összesen tehát 829 kötvény 1.123,341 frttal. A havi bevétel volt 123,951 frt haláleseti díj, és 80,602 frt betételekben, összesen: 204,553 frt. Ez évben benyújtott 5916 bevallás, 9.937,195 frttal, és kiállított 5380 kötvény: 8.823,281 frttal; ugyan ezen időben bevételt 1.879,466 frt; — halálesetekért pedig kifizetett: 271,452 frt. A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizetett 4.350,918 frt, és az 1872-ik tulleési társulás (Associação) eredménye 605,146 frt volt, mely összeg 732 tag közt aránylagosan felosztott.

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 4. „Howard Katalin“ Szomorujáték 5 felv. Irta Gottschall R.; ford. Szilágyi. Szombat, okt. 5. „A troubadour.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzte Verdi. Vasárnap, okt. 6. „Viola“ Népszínmű 5 felv. Irta Szigeti József. Hétfő, okt. 7. „Stuart Mária.“ Szomorujáték 5 felv. Irta Schiller; fordította Kelményi. Kedd, okt. 8. „Dom Sebastian.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzte Donizetti. — (V. Keresztényi S. utolsó föllépteül.) Szerda, okt. 9. „A londoni orszádnok.“ Vigjáték 5 felv. Bourgeois után angolból ford. Csepregi. Csütörtök, okt. 10. „A hűvös vadász.“ Regényes opera 4 felv. Zenéjét szerzte Weber.

Szerkesztői mondanivaló.

— Fehérvölgy. „Regedal.“ Igy hajhászni a rimeket, mint itt mindjárt az első strófában: „Sziklaként állt a hazának Ellene; Sikertelen küzdök eddig Ellene. Menekvénk az ozmán elől, Mely tán minden románt elől“ —

legáltal is izléstelenég. Különb az egész regedal, mint ilyen, minden kompozíció nélkül, igen gyöngye dolog. Közölhetőségéről szó sincs.

— B. S. „En is valék.“ „Esti kép.“ „Nyári éj van.“ Mind a három alul áll a közölhetőség mértékén. Itt-ott egy jó sor, egy találó szín vagy hang csak akad bennök, de elvész a hosszadalmas szó-öszönben, el az erőltetett, tulzó dagályos árban. A középő még legsikerültebb, de az sem ment a más kettő hibáitól. Aztán hogy lehet a nyári éj „fajó“? ezt elgondolni sem tudjuk s ilyen kifejezés nem egy van mindenkiben.

— Debreczen. „A remete.“ Nem üti meg a mértéket. — Pest. Str. A. A magyar nyelvet tanulni, vele küzdeni is: dicseretes törekvés. De verset ne írjunk rajta, míg egészen s igazában nem bírjuk.

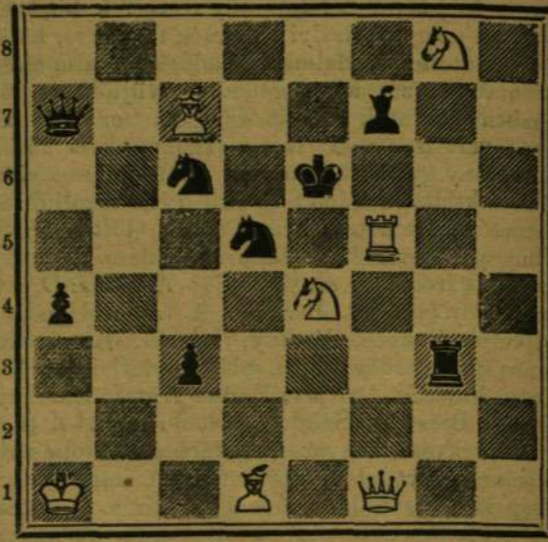
— Pest. B-1. Ugyan mit akar ezzel a „diák-naplóval“ talán csak nem gondolja, hogy közölhető volna. Még egy algyumnáziumi önképző társulat érlelményébe sem igényelhetne helyet az ily esetlen exercitium.

— M. Sziget. Sz. I. Az érdekes kis közleményt közöszöszövel vettük. — T. Polgar. K. J. A felszólalás — tárgyalmaz miatt — már két számból kimaradt; a jövő héten valahogy helyet szorítunk számára.

— London. Gy. E. Eddig nem tudtuk Európa melyik városba cimerztük levelünket; most a czim — legalább 4 hétre — kezünk közt levén, a kívántakat pár nap alatt megküldjük.

SAKKJÁTÉK.

672-ik sz. f. — Szerényi Bélától (Pesten.) Sötét.



Világos. Világos indul s a negyedik lépésre tettet mond.

A 667-ik számú feladvány megfejtése. (Pap Dezsőtől Miskolcon.)

- VII. Söt. 1. e7—e8 F. Ke8—e7 (a). 2. Fe5—g7 Ke7—d8 v. d9 3. Fg7—f6 v. f8 matt. (a). 1. 1. Ke6—f5 2. Fe5—d4 2. Kf5—e4 3. Fe8—g6 matt.

Helyesen feltekintek meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Gelsen: Glesinger Zeigmond. — Jászkeőren: Galambos István. — Kecskemét: Galambos László. — N-Szalontán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok 1872-ik évi okt.—decz. folyamára.

Szeptember hó végével az évnegyves előfizetése ideje lejárván, október 1-től az előfizetés mielőbbi megújítására hívjuk föl a t. olvasó-közönséget, hogy a lap küldésében fönnakadás ne történjék.

Előfizetési föltételek: Postán küldve vagy Pesten házhoz hordva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Évnegyvedre (október—december 1872.) . . . 2 ft. 50 kr Félévre (október—márczius 1872—73.) . . . 3 „

Csupán a Vasárnapi Ujság: Évnegyvedre (október—december 1872.) . . . 1 ft. 50 kr Félévre (október—márczius 1872—73.) . . . 3 „

Csupán a Politikai Ujdonságok: Évnegyvedre (október—december 1872.) . . . 1 ft. 25 kr Félévre (október—márczius 1872—73.) . . . 2 „ 50 „

Az előfizetési pénzek beküldése legzélszerűben postai utalvánnyal eszközölhető.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM.

Donner Ottó (arcakép). — A kivégzettek. — Dsengiz khán Bokharában. — Tárca-levelek, II. — A kis-zatpári Pannónia-szobor (képpel) — Viszorgatagok a Boden-tavon (képpel). — A geologia czéjja. — Chinából. — Északamerikai lapstatisztika. — Ot hét léghajón (folyt., képpel). — Egyveleg — Tárház: Irodalom és művészet. — Korintzetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Van szerencsénk a nagydémü t. cz. közönségnek, különösen mélyen tisztelt rendes vásárlóinknak tudomására juttatni, miszerint a jelenlegi idényre

SZÖNYEG-ÁRU-RAKTÁRUNKAT a lehető legdúsabban rendeztük be, s ajánljuk gazdag választéku, legújabb és legszebb angol-, brüsszeli- és Tournay-Velvet-szőnyegeinket egész termék behuzására, nemkülönbén terem-, sofa-, ágy-, zongora-, tál- és polcsozat-szőnyegeinket a legsikerültebb színekben és legizlésebb összeállításban. Hosszu szoba- és lépcsőszőnyegek minden nagyságban és szélességben, kókuszszőnyegek és kókuszterítők jelentékenyen olcsóra szabott áron. Különös figyelembe ajánljuk: legnehezebb fajtájú smyrnai szőnyegeinket, melyekből jól fölszerelt raktárt tartunk készletben, a legkülönbélebb formában és nagyságban, s megrendeléseket elfogadunk bármiféle tetszés szerinti rajzban és nagyságban. Jelentékeny szőnyegkészletünk azon kellemes előnyt nyújtja, miszerint mintaszerinti nagyobb megrendelést haladéknélkül eszközölhetünk, s nagyobb lakások vagy szállodák behuzását rögtön eszközölhetjük. Előnyös bevásárlások, melyeket nagyobb gyárakkal kötöttünk, s az ezüst-árfolyam lehetővé tették, hogy nagyválasztéku szőnyegkészletünket jelentékenyen olcsó áron adhatjuk el. Minél tömegesebb látogatásért esdenek.

TOTTIS és KREN, „az északi csillaghoz“

Pest, Dorottya-utca 2-dik szám, a kereskedelmi bank épületében. NB. Mélyen tisztelt vidéki vásárlóink kívánatára szőnyegmintákat, nemkülönbén smyrnai szőnyegrajzainkat becses megszemlélés és választás végett a legszívesebben küldünk. 1871 (2—2)

110 darab zenemű ára csak 5 forint. **APOLLO.** Olcsó zeneművek 24 füzet 110 zenemű. Ara 5 forint. Megrendelhető Budán: Fellegi Viktor szerkesztő és kiadónál, viziváros iskola-utca 191. szám alatt. Pesten: Petrik Géza ur könyvkereskedésében, Erzsébetváros, vidéken minden postahivatalnál postai utalvánnyal utján, vagy utánvét mellett. 1877 (3—3)

Szepesi kárpátnövények kivonata Fáykiss C. orvostudor által Késmárkon mell- és tüdőbajokban szenvedők számára. A leggondosabban összegyűjtött és kizárólag alkalmas szepesi kárpáti növényekből készitve kitűnő hatásának bebizonyult szer köbögés, rekedtség, könnyű hurutos izalmak, nyelő- és lélegzőműszerek, gőrosos, idégzetes, nehékes lélegzeti köbögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalszurások, idült tüdőbajok, tüdőkörosak gőrosos és gyengítő izadátsáinál, sőt a tápdüvek meggyűléseiből származó betegségeknel, valamint gyomor- és általános testi-elyengülés ellen is. A szepesi kárpátnövény tea, és szepesi kárpátnövény bonbonok használata Fáykiss orvostudortól legjobb eredményt nyújtják. 1878 (1—3) Árak: 1 üveg kivonat használati utasítással együtt 75 kr. o. é 1 csomag tea „ 25 kr. o. é 1 skatulya bonbon „ 35 kr. o. é. A tárgyak beszerezhetők magánál a készitőnél Fáykiss gyógyszerésznél Késmárkon; továbbá Pesten: Török József király-utca 7-ik szám. — Thallmayer et Comp. — Kochmeister. — Zubek és Balfory egyetemter.

HETI-NAPTÁR. Table with columns for month, day, and religious observances. Includes dates for October and November with corresponding feast days and observances.

Hirdetmény. Turán Pestmegyében, a vasut mellett, egy jó karban levő három kövű gőzmalom, november 1-jén több évre haszonbérbe adatik. 1878 (1—3) Bővebbet a fentebbi napon, a helyszínen.

